LAISVE
Semi-Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6887
Area Code 212

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879

LAISVĖ

THE LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Dukartsavaitinis

Dalyje Queens apskrities (N. Y.)	$10.00
Kanadoje	$10.00
Kitur užsienyje	12.00
Jungtinėse Valstijose	$9.00

Pavienio egzemplioriaus kaina 10 centų

PRICE 10c

No. 94 ★ ★ ★ ★ ★ ★ Antradienis, Gruodžio (December) 15, 1970, Ozone Park, N. Y. 11417 ★ ★ ★ ★ ★ ★ Metai 59-ieji

KRISLAI

Sukilimas prieš infliaciją
"Prakeiktųjų" sąrašas
Niekas iš jų nepareikalauja
Prelatas M. Krupavičius
Burbulas sprogsta
Organizacija be dantų
Turėtų būti galas

— A. Bimba —

Geležinkelininkų streikas tęsėsi tiktai keletą valandų. Jų unijų vadai nusilenkė prieš valdžią ir streiką atšaukė. To buvo tikėtasi.

Bet svarbu, kad streikas įvyko. Neseniai turėjome ilgą General Motors darbininkų streiką. Laukiama didelio streiko New Yorko mieste. Algų pakėlimo reikalavimus stato gaisragesiai, gatvių valytojai ir policininkai. Negaus pakėlimo, su Naujaisiais Metais išeis streikan! Jau streikuoja taksių vairuotojai.

Šitie streikai yra sukilimas prieš infliaciją. Kainos iškilo iki debesų, o darbininkų algos nepakilo. Darbininkų kantrybė išsisemia.

Kongreso Atstovų Buto nelemtasis Vidinio Saugumo Komitetas paskelbė sąrašą visuomenininkų, kuriems turėtų būti nevalia kalbėti viešuose susirinkimuose, viešose sueigose, ypač aukštosiose mokyklose. Jie esą neištikimi Amerikai. Jų yra net 57.

Iš tikrųjų, tai didelės garbės sąrašas. Jų veikla nepatinka reakciniams ragangaudžiams. Bet juos aukštoje pagarboje laiko susipratusi, pažangi Amerikos visuomenė.

Miestų ir valstijų valdžios skundžiasi, kad joms trūksta pinigų teikti žmonėms būtinai reikalingus patarnavimus. Bet štai praneša, kad Howard Robert Hughes kontroliuoja daugiau kaip dvejų bilijonų dolerių vertės turtą. O jis juk nėra vienas. Yra ir daugiau bilijonierių ir milijonierių. Kodėl niekas nepriverčia juos nors dalį turto atiduoti kovai prieš skurdą?

Gruodžio 4 dieną mirė įžymusis klerikalų šulas prelatas Mykolas Krupavičius. Mirė sulaukęs 85 metų amžiaus. Buvo pabėgėlis iš Lietuvos ir iki paskutinio atsidusimo pasiliko nepermaldaujamu Tarybų Lietuvos priešu.

Lietuvoje po Pirmojo pasaulinio karo M. Krupavičius vaidino labai svarbų vaidmenį kaip krikščionių demokratų partijos vadas. O kai rinkimuose krikščionys demokratai pralaimėjo ir susidarė liaudininkų koalicinė valdžia, jis aktyviškai padėjo smetoniniams fašistams tą valdžią nuversti ir įvesti baisų smetoninį terorą. Todėl ir jo, kaip ir Smetonos, rankos buvo suteptos keturių komunarų ir daugelio kitų sunaikintų lietuvių tautos sūnų ir dukrų krauju.

Reikia pripažinti, kad velionis buvo neišsemiamos energijos, gudrus, apsukrus veikėjas, nesvietiškas užsispyrėlis ir neapsakomas pasipūtėlis. Tai liudija kad ir paskutinis jo testamentas. Savo įsakyme, kaip jo palaikai būtų palaidoti, jis reikalavo, kad jo juoda barzda būtų nepajudinta. Girdi, "dieviškajame teisme aš noriu pasirodyti su barzda."

Aiišku, prelato mirtis labai skaudus nuostolis "veiksniams ir "vaduotojams."

Jau sprogo prezidento Nixono gyrimosi burbulas apie mūsų šalies ekonomiją. Žadė jo gerovę ir pralobimą, o čia turime pavojingą atslūgimą. Nedarbas jau pasiekė seniai bematytas aukštumas. Daugiau kaip penki milijonai bedarbių, ir jų skaičius dar vis auga.

Dar turime vieną didelį įrodymą, kad Jungtinės Tautos yra organizacija be "dantų." Su jos rezoliucija nesiskaito Izraelis ir nesitraukia iš nuo arabų užgrobtų žemių. Dabar Saugumo Taryba pasmerkė Portugaliją už kėsinimąsi nuversti Gvinėjos valdžią, bet pastaroji iš tos rezoliucijos tik juokus daro.

Amerikos atstovybė Jungtinėse Tautose ir vėl apsigėdino. Ji nebalsavo už minėtą rezoliuciją.

Diplomatų ir veikėjų kidnapinimams ir lėktuvų grobimams turėtų būti padarytas galas. Apeina ir paliečia visas šalis, visas santvarkas.

TSRS Aukščiausioji Taryba užgyrė valdžios raportus ir planus 1971 metams

Maskva. — Tarybų Sąjungos Aukščiausiosios Tarybos (parlamento) suvažiavime 1,517 atstovų išklausė valstybės planavimo komiteto pirmininko Raibakovo ir finansų ministro Garbuzovo raportus apie ekonominę ir finansinę šalies padėtį.

Raibakovas raportavo, kad šiais metais pramoninė gamyba pakilo 8 proc., arba 1 proc. daugiau kaip 1969 metais. Agrikultūrinė gamyba pakilo 6.5 proc.

Garbuzovas paskelbė 1971 metams valstybinį biudžetą, kurio tik 11.1 proc. skiriama gynybos reikalams. 1970 metams buvo skirta 12.35 proc. gynybai.

1971 metams ekonominiame plane nusakyta pramoninę gamybą padidinti 6.9 proc., agrikultūros gamybą — 5.5 proc.

Raportuose ir diskusijose atžymėta darbininkų ir žaliosios medžiagos trūkumai, kas trukdo spartesnį pramonės ir agrikultūros gamybos pakilimą.

Visi raportai ir pasiūlyma buvo užgirti vienbalsiai.

Jungtinės Tautos Portugaliją pasmerkė už invaziją Gvinėjon

Jungtinių Tautų saugomo taryba pasmerkė Portugalijos įsiveržimą į Gvinėją. Prieš pasmerkimo rezoliuciją niekas nebalsavo. Susilaikė nuo balsavimo Jungtinės Valstijos, Anglija, Prancūzija ir Ispanija.

Taryba reikalauja Portugalijos pilnai atlyginti įsiveržimo metu padarytus Gvinėjai nuostolius.

Portugalijos atstovas pareiškė, kad Portugalijos valdžia nesutinka su rezoliucijos turiniu ir tokiu būdu nesiims priemonių padengti Gvinėjai nuostolius. Ji net kaltina Gvinėją už rėmimą kovotojų Portugalijos valdomose kolonijose.

Mirė du TSRS įžymūs mokslininkai

Maskva.—Mirė gen. A. I. Mikojanas, suplanavęs militarinius džetinius MIG lėktuvus, kurie kovėsi su amerikiečių panašiais lėktuvais Korėjos kare.

Taipgi mirė A. I. Alikhanovas, padėjęs išvystyti pirmąją atominę bombą Tarybų Sąjungoje. Jis buvo apdovanotas trim Lenino ir dviem Stalino premijomis.

Geležinkelių streikas jau atšauktas

Washingtonas. — Geležinkeliečių unijos atšaukė streiką, kai federalinis teismas nusprendė bausti unijas po $200,000 už kiekvieną streiko dieną.

Streiko nebus iki kovo 1 d. Jeigu iki to laiko unijos negalės susitarti su geležinkelių kompanijomis, kovo 1 d. streikas gali būt vėl paskelbtas.

Kanados moterys kovos už lygias teises

Ottawa, Kanada. — Valdiškoji komisija, susidedanti iš 5 moterų ir 2 vyrų, pasisakė už radikales reformas, kad moterys būtų lygiateisės su vyrais visose srityse.

Komisija taipgi rekomenduoja įvesti aborcijų įstatymą, kokiuo naudojasi daugelio šalių moterys. Komisija reikalauja, kad visokia moterų diskriminacija privalo būt panaikinta.

Izraelio ministras prašo 500 milijonų

Washingtonas. — Izraelio gynybos ministras Dajanas čia atvyko tartis su prez. Nixonu Vidurio Rytų klausimu.

Spaudos reporteriams jis pasakė, kad Izraeliui reikia daugiau paramos kovai su arabais. Jis norėtų gauti 500 milijonų dolerių.

Nixonas Grasina Karu Šiaurės Vietnamui

Washingtonas. — Spaudos konferencijoje gruodžio 10 d. prez. Nixonas pareiškė, kad jis įsakys visa jėga bombarduoti Šiaurės Vietnamo teritoriją, jeigu Šiaurės Vietnamas apšaudys Amerikos žvalgybinius lėktuvus, skraidančius ant Šiaurės Vietnamo, taipgi jeigu šiaurvietnamiečiai padidins kovas Pietų Vietname.

Nixonas sako, kad tuo metu bus daužomi visi militariniai įsitvirtinimai Šiaurės Vietname, panašiai kaip dabar daroma Kambodijoje. Tuo savo žygiu Nixonas nori, kad šiaurvietnamiečiai susilaikytų kariavę prieš amerikiečius Indokinijoje.

Toks Nixono pareiškimas grasina atnaujinti Šiaurės Vietnamo bombardavimą, kuris buvo prez. Johnsono nutrauktas 1968 metais. O tai reiškia, kad karas plečiamas ir į Šiaurės Korėją.

Šiaurės Vietnamo valdžia sako, kad nebus sulaikytas apšaudymas Amerikos žvalgybinių lėktuvų, taipgi nebus sulaikyta parama Indokinijos kovojančiai liaudžiai prieš Amerikos agresiją.

Politiniai streikai Anglijoje

Londonas. — 125,000 elektros jėgainių darbininkų sustreikavo ir kartu uždarė 191 elektros jėgainę.

Daugelio kitų pramonių darbininkai streikuoja, protestuodami prieš valdžios siūlomą bilių bausti strikierius ir unijas už "wildcat" streikus, neautorizuotus unijų vadų.

Londone ir kitur vyksta protesto demonstracijos. Dėl politinio streiko nei vienas naiconalistų laikraščių neišėjo. Daugelis uostų uždaryti.

Premjeras Heath pareiškė, kad valdžia negalės toleruoti politinių streikų, kad bus naudojama prieš streikierius politinė ir militarinė jėga.

Darbo partijos vadas Wilsonas, buvęs premjeras, įspėja konservatorių valdžią neprovokuoti darbininkų.

Medicininė sąjunga priešinasi daktarų mokesčio ribavimui

Washingtonas. — Kongresui yra pasiūlytas svarbus bilius riboti daktarų atlyginimus, kad jie negalėtų naudotis iš Medicare ir Medicaid ligonių.

Amerikos Medicininė Sąjunga (AMA) priešinasi tam biliui. Sąjunga nori ir toliau daktarams turėti pilną teisę, kiek tik jie nori be ribų imti iš ligonių atlyginimus.

430,000 japonų matė Š. Korėjos parodą

Tokijas. — Japonijos sostinėje vyko pusseptinto mėnesio Šiaurės Korėjos produktų paroda, kurią aplankė 430,000 japonų, taipgi įvairių biznierių iš 53 šalių.

Paroda turėjo didžiausio pasisekimo. Joje parodyta, kokią didžiulę pažangą daro Šiaurės Korėja.

Lietuviškų televizorių pusė milijono

Šiauliai. — Jauniausioje ir didžiausioje televizorių gamykloje jau išleistas televizorius "Tauras" su 500,000 numeriu.

1963 m. spalio 31 d. šiauliečiai išleido pirmąją televizorių laidą. Per 7 metus toji gamykla pagamino pusę milijono televizorių.

Londonas. — Mirė elektros darbininkų unijos prezidentas Leslie Cannon 50 metų amžiaus. Pirmiau skelbėsi esąs komunistas, bet nuo 1956 metų jis pasiskelbė esąs komunistų priešas. Mirė nuo vėžio ligos.

Naujas 6 metų planas Šiaurės Korėjai

Piongiangas. — Šiaurės Korėjos Darbininkų Partijos penktasis kongresas priėmė šešių metų planą, kuris galėsiąs padaryti "Rytuose stebūklą".

Premjero pavaduotojas Kim aiškino kongresui, kad šis planas tikrai padarys šaliai stebūklus, pramoniniai ją pakels, panaikins skirtumą tarp sunkaus ir lengvo darbo, žymiai sulygins pramonės darbininkų gyvenimo skirtumą su agrikultūros darbininkų gyvenimu.

Vietnamiečiai šaukė: "Yankee go home"!

Quinhon, Pietų Vietnamas. — Kai amerikietis kareivis nušovė mokinį, tuoj susidarė demonstracija prieš amerikiečius. Demonstrantai šaukė: "Yankee go home"! Mėtė juos akmenimis ir keletą sužeidė.

Amerikiečiai buvo priversti iš miestelio skubiai pasitraukti ir pasislėpti. Kai kuriuos kareivius išvežė helikopteris.

Pakistano parlamento rinkimai suteikė galią demokratinei ir konstitucinei tvarkai

Karačis. — Pakistane pirmu kartu įvykę parlamentiniai rinkimai suteikė Rytų Pakistanui daug galios valdžioje, nes demokratiniai nusiteikę atstovai iš Rytų Pakistano sudarys dauguma parlamento atstovų.

Vakarų Pakistane laimėjo nemažai vietų taip vadinama marksistinė liaudies partija, kuri sudarys tvirtą valdžiai opoziciją.

Abelnai imant, daugiausia atstovų išrinkta, kurie reikalauja daugiau autonominių teisių ir demokratinės konstitucijos. Militarinė valdžia pralaimėjo.

Parlamentas turės 313 atstovų, kurie atstovaus 130 milijonų šalies gyventojų.

TS Komunistų Partijos kongresas kovo 30 d.

Maskva. — Tarybų Sąjungos Komunistų Partijos centro komitetas nutarė šaukti partijos 24-ąjį kongresą kovo 30 d.

Manoma, partijos kongresas tęsis apie 10 dienų. Kongresas nustatys gaires šalies politikai.

Simas Kudirka bandęs pabėgti su 3,000 pavogtų rublių

Washingtonas. — Jungtinių Valstijų pakraščio sargybos laivo admirolas Bender raportavo kongresinei komisijai, kad jis gavęs laivo "Tarybų Lietuva" kapitono pranešima, kuriame sakoma, kad Simas Kudirka pasigrobęs iš kapitono saugiosios dėžės 3,000 rubliu ir tada bandęs pabėgti.

Tarybinis kapitonas informavo admirolą Benderį Tarybų Lietuvos žvejybos administracijos vardu.

Kongresinėje komisijoje admirolas Bender kritikuotas, kodėl jis, nepranešęs aukštesnėms įstaigoms, sutiko grąžinti pabėgėlį.

Ispanijoje protesto streikai plečiasi

Burgos, Ispanija. — Militariniam teismui teisiant 16 Basko nacionalistų, Basko provincijos gubernatorius Dominguez pripažino, kad protesto streikai kilo 11 provincijos miestų ir persimetė į kitas provincijas. Tūkstančiai studentų taipgi protestuoja.

Madride irgi neramu. Policija areštavo šimtus protestuojančių žmonių. Kai kur naudojama kariuomenė prieš streikuojančius protestantus. Valdžios prokuroras reikalauja 6 nacionalistams mirties bausmės.

J. T. nutarė organizuoti savanorių korpusus

Jungtinių Tautų generalinė asamblėja nutarė organizuoti tarptautinius korpusus iš vyrų ir moterų, kurie sutiks darbuotis atsilikusiose šalyse tarp skurdžių.

Savanorių korpusai susidės iš įvairių tautų. Jie gaus tik pragyvenimui atlyginimą, bet reguliarių algų negaus.

Washingtonas. — FBI direktorius Hooveris užgyrė keturių Kento universiteto studentų užmušimą ir pateisino jų nušovėjus milicininkus.

Londonas.—Anglijos Leylando automobilių fabrikai paleido iš darbo daugiau kaip 5,000 darbininkų.

Galimas susitarimas tarp Rytų ir Vakarų

Berlynas. — Rytų Vokietijos vadovas Walter Ulbrichtas pareiškė, kad galimas tarp Rytų ir Vakarų susitarimas Berlyno klausimu.

Socialistų Vienybės partijos centro komiteto susirinkime kalbėdamas, jis pasakė, kad pasitarimai lygybės ir tarptautinių teisių pagrindu gali duoti gerų rezultatų.

5 kolegijos atmetė Rockefellerio paramą

Amherst, Mass. — John D. Rockefellerio Fondas paskyrė 5 kolegijoms $25,000, bet tos kolegijos paramą atmetė, kai jų studentai paramai pasipriešino.

Studentai nurodė, kad Rockefelleriai yra imperialistai ir iš tokių parama kolegijoms nepageidaujama.

Jordano karalius prašo 125 milijonų dolerių

Washingtonas. — Jordano karalius Husseinas, atvykęs pas prez. Nixoną, prašo savo valstybei skubios finansinės paramos, be kurios jo viešpatavimas gali žūti.

Husseinas norėtų dabar gauti 125 milijonus dolerių įvairiais ginklais. Civiliniame kare su Palestinos partizanais Jordanas daug ginklų prarado.

LAISVĖ SEMI-WEEKLY LITHUANIAN

PUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE PUBLISHING SOCIETY, INC.
Published Tuesdays and Fridays, except in case of Holidays
102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N.Y. 11417
Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N.Y.
Established April 5, 1911 — ANTHONY BIMBA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year	$9.00	Canada, Lat. Amer., per year,	$10.00
United States, per 6 months	5.00	Canada, Lat. Amer. 6 months	$5.50
Queens Co., per year	$10.00	Foreign countries, per year,	$12.00
Queens Co., per six months	$5.50	Foreign countries, 6 months,	$6.50

Lietuviškieji reakcininkai lieja savo tulžį

Protestai, demonstracijos, rezoliucijos, net maldos ir mišios verda-kunkuliuoja visur, kur tik yra lietuviškų reakcininkų grupelė. Prieš ką? Ogi prieš amerikiečius, kurie, kaip žinia, dáugelį jų, sunkiai nusidėjusių prieš žmoniškumą, taip neseniai priglaudė po savo skvernu ir išgelbėjo nuo pilnai nusipelnytos bausmės. Šitie jų globotojai dabar jau jiems barbarai!

Įtužimas ir įsiutimas toks baisus, kad jau Chicagos menševikų laikraštis išsigando ir šaukia susivaldyti. Girdi, "lietuviai turi būti kulturingi..." ("N.," lapkričio 5 d.).

Įdomu, kad savo įtūžime "veiksniai" beveik pamiršo keikti ir kolioti rusus, kurie juk yra jų mėgiamiausiu nuolatiniu apspiaudymo objektu.

Mums sunku ir besuprasti, kodėl toks įtūžimas. Juk jeigu Amerikos laivo "Vigilant" viršininkai būtų apsivogusį jūrininką Simą priglaudę ir nesugrąžinę tarybiniams jūrininkams, jie, tie mūsų "vaduotojai" ir "veiksniai", būtų neturėję kankinio ir šventojo, nebūtų turėję geriausios progos savo smunkančiam "vadavimo" bizniui pakelti ir kišenes prisipildyti iš savo lengvadvasių pasekėjų surinktais doleriais. Tik kelios dienos prieš tą įvykį savo spaudoje jie verkė, kad "vadavimo" biznis smunka, kad niekas nebenori aukoti "šventajam" reikalui, o dabar, štai, į VLIKo ir ALTos vadų kišenes doleriai plaukia tūkstančiais! Iš tikrųjų, Simą jiems pats dievas iš dangaus atsiuntė...

Kaip nekalbėsime, bet Brazinskus garbinti kai kam ir iš "vaduotojų" atrodė pusėtinai koktu. Juk jie ne tik vagys, o ir kruvini žmogžudžiai ir piratai. Jų žygį smerkia ir jais piktinasi kiekvienas doras žmogus. Kas kita su Simu Kudirka: jis tik vagis.

Beje, jau plačiai girdisi užuominų, kad Simas dargi yra amerikiečių šnipas. Net kai kurie kongresmanai sako, kad jis buvęs apiplėšęs tarybinio laivo kapitono seifą ir paėmęs labai vertingus Dėdei Samui padovanoti popierius. Jie norėtų Amerikos laivo viršininkus nulinčiuoti už tai, kad jie tų popierių iš jūrininko neatėmė prieš jo sugrąžinimą į tarybinį laivą. Amerikiniai reakcininkai tokio alaso nekeltų, jeigu jie ko nors neužuostų.

Tos visos pasakos, kad tarybiniai jūrininkai "kankinį" Simą amerikiečių akivaizdoje baisiai sumušę, sukruvinę, žinoma, yra reakcininkų iškeptas riebus melas. Tik įsivaizduokite: muša amerikiečiečiams matant, tarytum jie neturės progos, jeigu norės, jį nubausti atsigabenę į savo laivą! Jau ir patys "veiksniai" gali tarybinius jūrininkus plūsti "kanibalais" ir kitokiais pavadinimais, bet negali juos laikyti kvailiais. Visi, kurie yra turėję kontakto su tarybiniais jūrininkais, jų tarpe ir lietuviais, pripažįsta, kad jie yra bene kultūringiausi ir aukščiausiai apsišvietę jūrininkai visame pasaulyje.

Nėra jokia paslaptis, kad melas yra lietuviškųjų reakcininkų mėgiamiausia propagandos priemonė. Būtų kvaila reikalauti, kad jie dabar nesigriebtų biauriausio melo šiame įvykyje. Teisybė prieštarauja jų prigimčiai.

Prezidento aliarmas prieš darbininkus

Prezidentas Nixonas paskelbė savo naują, antrąjį "aliarmą prieš infliaciją." Šio aliarmo, kaip ir pirmojo, tikslas aiškus: visus ekonominius negalavimus suverst ant darbininkų pečių.

Mums atrodo, kad organizuoti darbininkai greitai ir teisingai prezidento žygį pasvėrė ir suprato. Jie atsisako susilaikyti nuo reikalavimo didesnių uždarbių akivaizdoje kylančių kainų. Jeigu prezidentas iš tikrųjų nori kovoti prieš infliaciją, tegu jis pradeda nuo samdytojų, nuo pelnagrobių.

UPELIS

Narstosi upelis pievoj tarp gėlių,
Čiurlena, didžiuojas vandeniu tyru.
Nusišypso saulė jojo sūkuriuos.
Naktimis mėnulis sidabru papuoš.
Čia kasas skalauja laumės vakarais,
Išskalavę puošia įvairiais žiedais,
Pasipuošę šėlsta per naktis linksmai, —
Pasakoja liaudis apie tai seniai.
Upelis nerimsta, — skuba Nemunan,
Visą savo turtą neša gilumon.
Pakeliui negaili tyrojo vandens,
Tuoj visus pagirdo, kas tik prisilenks.
Narstysis upelis, amžiais nenustos,
Laumės ilgakasės nardysis ir šoks.

K. Žakavičienė

1970.VI.16

Kas ką rašo ir sako

JAUNUOLIS APSISVARSTĖ

Dienraštyje "Daily World" pasirodė įdomi žinia iš Denver, Colorad. Joje rašoma, kaip baigęs militarinę West Point mokyklą, tik 22 metų, James Rusty Warner atsisakė stoti į armiją. Bausmė — dviejų metų kalėjimas. Bet jis geriau eis į kalėjimą, negu į armiją ir gal į Vietnamą.

Į militarinę mokyklą jį paskyrė prezidentas Johnsonas 1967 metais. Warner sako: "Visi labai nudžiugome. Tada atrodė, kad tai labai puikus bus užsiėmimas. Tapsiu karininku!"

Bet jau iš pirmos dienos militarinėje mokykloje jis skaudžiai nusivylė. Pasijuto ne vietoje. Jis sako, kad jo sąžinė sukilo prieš militarinę tarnybą, prieš mokymąsi kaip žmones žudyti... Ypatingai jis su pasibaisėjimu žiūrėjo į Vietnamo karą.

Na, ir pagaliau jaunuolis nusprendė griežtai atsisakyti stoti į armiją.

LENKIJOS SPAUDA SMERKIA ANGELA DAVIS PERSEKIOJIMĄ

Šiomis dienomis Lenkijos spaudoje plačiai rašoma apie persekiojimą amerikietės komunistės ir mokslininkės Angela Davis. Jaunimo laikraštis "Sztandar Mlodych" (Jaunimo vėliava) plačiai apibūdina Angelos gyvenimą ir pasiekimus moksle. Paduodamas adresas kalėjimo New Yorke, kuriame ji laikoma. Lenkijos jaunimas raginamas pasiųsti jai užuojautą. ..

Taip pat "Życie Warszawy" (Varšuvos gyvenimas) plačiai rašo apie šią amerikietę ir smerkia jos persekiojimą.

Labai griežtai apie sąmokslą prieš Miss Davis atsiliepia Lenkijos žydų laikraštis "Folks Shtime." Laikraštis sako, kad atrodo, jog čia bus siekiama pakartoti baisiąją Sacco ir Vanzetti tragediją. Kaip žinia, tie du italai amerikiečiai buvo nužudyti elektros kėdėje.

DAUG LAIMĖTA, BET KOVA DAR NEBAIGTA

Ryšium su "Tarybinės konstitucijos diena" Vilniaus "Tiesa" (gr. 5 d.) duoda vedamąjį "Teisės ir pareigos." Tarp kitko, jame sakoma:

Tarybinė Konstitucija — didžiulių tarybinės liaudies pasiekimų rezultatas. Tačiau šios mūsų senelių, tėvų iškovotos teisės jaunajai ir būsimosioms kartoms atitenka ne tik kaip neįkainuojama dovana. Šių dienų žmonės laimingi, kad jų vaikams nebeteks pakelti tų sunkumų, kuriuos reikėjo nugalėti pirmaisiais porevoliuciniais metais arba socializmo statybos laikotarpiu. Tačiau ir dabar ne vieną iškovojimą, įrašytą TSRS Konstitucijoje, reikia ginti ir turtinti.

Kasdien didėja tarybinio žmogaus atsakomybė ne tik už save, bet ir už draugą, bendradarbį. Vis dažniau girdime klausimą — tu dirbi gerai, o ar padedi draugui tapti pirmūnu? Iš kitos pusės—kolektyvas taip pat įpareigojamas padėti savo nariui, jį auklėti, mokyti jį, atsakyti už jį.

Nuolat gilėja, tobulėja socialistinė demokratija. Jos ekonominis pagrindas — visaliaudinė nuosavybė gamybos įrankiams ir priemonėms, jos politinis pagrindas—Darbo žmonių deputatų tarybos. Sparčiai auga Darbo žmonių deputatų tarybų vaidmuo, profsąjunginių organizacijų teisės, plečiasi gamybinių kolektyvų teisės, kolūkinė demokratija. Šios aplinkybės reikalauja, kad be paliovos būtų rūpinamasi darbo žmogaus žinių bagažu, jo idėjiniu augimu. O šis rūpinimasis neretai susijęs su kova, kuri būtina, norint apginti tarybinio žmogaus įsitikinimus, ugdyti jame komunistinės visuomenės nario bruožus.

Mūsų šalyje socializmas pastatytas, bet tai dar nereiškia, kad visiškai išnyko buržuazinės ideologijos atgyvenos. Kova prieš kartais sunkiai pastebimas svetimas liekanas reikalauja budrumo. Nuolaidų ar nusiraminimo nuotaikų čia negalima pateisinti. Juk kiekvienos, net iš pirmo žvilgsnio nekaltos iš buržuazinio pasaulio permestos idėjūkštės tikslas — įsiesti tarybinio žmogaus sąmonę, raustis po didžiaisiais mūsų liaudies iškovojimais. Ji vis tiek yra nukreipta prieš Tarybų valdžią, prieš socializmą. Štai kodėl kiekvieno tarybinio piliečio pareiga — duoti griežtą atkirtį bet kokioms ideologinėms diversijoms ir tuo pačiu ginti savo konstitucines teises.

Tarybinė Konstitucija davė darbo žmogui brangų kovos už šviesią ateitį ginklą — jo interesus ginančius įstatymus. Štai kodėl ir visų mūsų pareiga saugoti juos, tobulinti ir savo asmeniniu pavyzdžiu įrodyti gilų pareigos socialistinei Tėvynei supratimą, ištikimybę jai.

KĄ REIŠKIA GREITAS EKONOMINIS KILIMAS?

Pažangus ekonomas Victor Perlo gruodžio 8 dieną "Daily World" skiltyse lygina ekonominį augimą Jungtinėse Valstijose ir Tarybų Sąjungoje. Duomenis jis paėmė iš amerikiečių kapitalo kontroliuojamo World Bank paskelbtų statistikų. Jie parodo, kad per 1961-1968 metų laikotarpį Tarybų Sąjungos ekonomika pakilo 5.8 procento, o Jungtinių Valstijų tiktai 3.40 procento.

Kokia iš to išvada? Ekonomas Victor Perlo sako:

"Tas sudaro medžiaginį pagrindą greitam, nuolatiniam gyvenimo lygio kilimui Tarybų Sąjugoje ir tuo pačiu laiku duoda galimybę neutralizuoti Jungtinių Valstijų branduolinį ginklavimąsi, suteikti pagalbos besivystančioms šalims siekti ekonominės nepriklausomybės, padėti kovotojams prieš koloninę vergiją ir aprūpinti masine militarine parama Indokinijos žmones ir arabų šalis, kovojančias prieš Jungtinių Valstijų imperializmą ir Izraelio agresiją."

1970 metai Belgijoje paskelbti "šeimyninio sporto metais." "Šemyninio bėgimo" konkurse dalyvaus vyras, žmona, vaikai, žodžiu, visa šeima. Distancijos ilgis — 1 kilometras. Stadionuose prasidėjo masinės treniruotės. Konkurso komisija gauna daug pareiškimų.

LLD paskutiniosios knygos peržvalga

LLD nariai vėl gavo įdomią knygą "Amžiais su gimtine". Knygos turinys: ištraukos iš kalbų ir pasisakymų ryšium su Rojaus Mizaros mirtimi ir iš parašytų knygų. Knyga virš 200 pusl., su iliustracijomis. Ją paruošė Vytautas Kazakevičiaus.

Pradėjus skaityti "Amžiais su gimtine", norisi skubėti iki pat paskutiniojo puslapio.

Rojus Mizara savo gyvenimą skyrė darbui už liaudies geresnį būvį, už panaikinimą žmogaus išnaudojimo žmogumi. R. M. visuomeninio gyvenimo akiregys visada buvo platus, jautrus. Jis rašė, kalbėjo ir mokėsi iš pergyventų įvykių.

Knygoje "Amžiais su gimtine", ištraukoje iš veikalo "Žvilgsnis į praeitį" (pusl. 179) autorius save apibūdina sekamai:

"Rašydamas troškau ir trokštu, kad mano knygos padėtų skaitytojui tapti save gerbiančiu žmogumi, kovotoju, kad jis atmestų tai, kas sena, kas ligi šiol jį pančiodavo, jam trukdydavo, kad jis ieškotų ko nors didesnio, kilnesnio. Man rūpėjo ir teberūpi, kad mano skaitytojas įsisavintų marksistinius - lenininius mokslo principus, kad atsisakytų būti dolerio vergu, kad nelenktų žemai galvos prieš savo klasinį priešą".

Diena prieš netikėtąją savo mirtį, Rojus Mizara išsiuntė į Lietuvą labai išsamų rašinį: "Amerikoje prieš penkiasdešimt metų, JAV lietuviai ir Spalio revoliucija". Rašinys buvo atspausdintas "Tiesoje", 1967 m. spalio 5 d.

Suglaustoje formoje R. M. atkūrė daugelį visuomeninio gyvenimo įvykių, kurie rišosi su pažangių lietuvių gyvenimu. Skaitytojas tenras nemažai skaudžių prisiminimų. Savo rašinyje R. M. nurodė kaip po Spalio Revoliucijos veikimas tarpe pažangių lietuvių žymiai pasikeitė:

"Du didžiulės reikšmės įvykiai išjudino mases, versdami jas galvoti, budėti, veikti:

1. Revoliucija Rusijoje.
2. JAV įtraukimas į pirmąjį imperialistinį karą.

Šimtai tūkstančių mūsų žmonių buvo įsitikinę, kad žlugus Rusijos patvaldystei, carinei santvarkai, Rusija jau nebus tokia, kokia ji buvo, nežiūrint kaip revoliucija vystysis toliau. Jie taip pat jautė ir žinojo, kad Lietuva nebus tokia, kokią jie paliko išvykdami į JAV".

Iki Spalio Revoliucijos pažangių lietuvių eilėse judėjimas buvo paviršutiniškas, užteko priklausyti Socialistų Sąjungoje, užsimokėti 25 c. mėnesinių duoklių, neiti į bažnyčią, užsirišti raudoną kaklaraištį, moterims nedažyt lūpų, tai jau revoliucionierius skaitėsi. Kapsukui atvykus į Ameriką, padėtis keitėsi. Kaip patsai R. M. savo rašinyje nurodė, Kapsukas pasuko jį į gilesnį gyvenimo supratimą, į literatūrinę kūrybą. Atsirado naujų įsipareigojimų, didėjo atsakomybės darbuose ir, kas pažinojo Rojų Mizarą, žino, kad joks darbas jo nebaugino.

Po Spalio Revoliucijos įvykių kožnas sąmoningas lietuvis ilgėjosi žinių kaip Lietuvoje visuomeniniai reikalai vystosi. Kaip tik padėtis, politinė, leido, Rojus Mizara 1959-1965 m. aplankė Tarybų Lietuvą. Lietuvoje jis plačiai važinėjo, kalbėjosi su daugeliu skirtingų užsiėmimų žmonių. Aplankęs savo gimtąjį kaimą, "Laiškas į Ameriką" (pusl. 187) jis rašo:

"Tu esi girdėjęs apie nediduką, palei Nemuną išsidėsčiusį Mižonių kaimelį, Alytaus rajone. Seniau jis man buvo gerai žinomas — daugiau kaip prieš 50 metų aš ten tarnavau piemenuku. Vargingas buvo kaimelis — smėlėtoje žemėje turtų nesusikrausi. Skurdo jis, kaip ir visi kiti Dzūkijos kaimai. Jokia kultūra jis nepasižymėjo. Mižonyse gyvena mano pusbrolis Justas Prusevičius su šeima. Na ir aš nuvykau pas jį viešnagėn. Klausinėju juos apie dabartį, ką ji jiems duoda, kokią žada ateitį? Jie man pasakoja, kad tarybiniais laikais aštuoni jauni Mižonių kaimelio žmonės jau baigė auktuosius mokslus! Dešimties kiemų sodžius turi aštuonis žmones, baigusius aukštuosius mokslus! Pagalvok tik!

Nuvažiuoju į Žemaitiją, į nedidelį Tryškių miestelį netoli Telšių. Miestelis, beje, buvo labai nukentėjęs karo metu, dabar atstatomas. Užeinu pas Zobleckius, randu 80 metų senutę Agnę Zobleckienę su anūke Birute. Senelė man aiškina, kad sūnus Jonas dirba tarybiniame ūkyje, marti išvykus į Telšius.

— Kiek turite anūkų? teiraujuosi.

— Keturis.

— Kur jie?

— Trys mokosi aukštose mokyklose — du Kaune, o vienas Šiauliuose — aiškina senelė Agnė. — Ketvirtoji štai čia lanko vidurinę mokyklą.

Sako, ir ji eis į aukštąją. Kas čia juos supaisys...

Vienas tėvas dirba tarybiniame ūkyje, o į aukštuosius mokslus leidžia tris savo vaikus. Ar gali būti kas nors panašaus Amerikoje?!"

Besidžiaugdamas dideliais pasiekimais, vienur - kitur dar jis pastebėjo ir trūkumų, bet tai visi žino, kaip jis aiškino, kad trūkumai tik laikini: arklą su liesu kuinu pakeitė traktoriai, žíbalinę — elektra, ligų užbūrėjus— gydytojai. Jeigu prieš 50 metų į Ameriką keliavo lietuviai beraščiai arba mažamoksliai, daugiau tokių Lietuvoje nėra. Mizara džiaugėsi naujuoju Lietuvos gyvenimu, ten aukštu kultūros ir ekonomijos pakilimu.

Sprendžiu, kaip man buvo malonu skaityti knygą "Amžiais su gimtine", tą patį pajus ir kiti LLD nariai.

K. Petrikienė
LLD pirmininkė

Apie dailininkę Aldoną Skirutytę

Šių metų respublikinės premijos paskyrimas A. Skirutytei rodo, kad jos kūryba iš tiesų pelnė visuomenės dėmesį ir pagarbą.

Baigusi Dailės institutą 1957 m., dailininkė iš karto užėmė pastebimą vietą dailės gyvenime. Tiesa, pirmųjų kūrybos metų darbai — daugiausia litografijos—gerokai skiriasi nuo dabartinių. Tada dailininkė, sakytum, žvelgė į pasaulį iš arti, atidžiai įsižiūrėdama į jo išviršines formas, nesistengdama plačiai aprėpti erdvės ir laiko. Ji vaizdavo paprastų žmonių paprastą gyvenimą — darbą, buitį, meilę... Kresnos, sveikos moterys, jėga trykštantys vyrai, atrodo, augte išaugę iš derlingos tėviškės žemės. Piešė aiškiai, kruopščiai, komponavo nesudėtingai...

Šitas kūrybos laikotarpis netruko praeiti: pasireiškė A. Skirutytės poetinė prigimtis. Jos dėmesys nuo liaudies buities vis labiau krypo į liaudies kūrybinę dvasią. Ir vis daugiau grožio bei paslėptos vidinės prasmės dailininkė atrasdavo poetiškose liaudies dainose, sakmėse, legendose. Taip atsirado lino raižinių ciklai "Prie marių", "Mano Tėvynė dainose ir legendose", o kiek vėliau — po 1965 metų — didelis paspalvintų lino raižinių ciklas "Gintarėlio kraštas". Tai ne konkrečių vietovių peizažai, ne buitinės scenos, o laisvai perkurti, supoetinti lietuviškos gamtos ir žmogaus gyvenimo motyvai, nuspalvinti liaudies tradicijų ir jos meninės kūrybos atšvaitų.

1968 metais sukurtas paspalvintų kartono raižinių ciklas "Dainos komjaunimui". Neatsitiktinai autorė šias graviuras pavadino dainomis: jose svarbiausia —nuotaika, kuriama spalvų ir linijų, o ne konkretus vaizdų turinys, kuris čia ištisai alegorinis. Panašiais principais grindžiamas ir paskutinis užbaigtas A. Skirutytės ciklas "Lietuvos poetai apie revoliuciją". Šie raižiniai (beje, nesiejami su konkrečiais literatūros kūriniais) prabyla į žiūrovą gryna poezijos kalba, pranokdami savo vaizdinį turinį ir įgydami plačių potekščių. Beje paskutiniame savo graviūrų cikle dailininkė išvengia piktnaudžiavimo stilizacija ir formų ornamentiškumu, kuris kartais krisdavo į akis ankstesniuose darbuose.

Taigi, A. Skirutytės menas, nors brandus, nors plačiai pripažintas — vis dar auga ir tobulėja, ir nauji susitikimai su šios darbščios menininkės kūryba žiūrovams žada dar nemažai malonių akimirkų.

A. Girnius

Stockholmo profesorius E. Haglundas surado būdą gaminti šilką iš vilnų ir beržo medienos. Bandymai davė labai gerus rezultatus, ir dabar ketinama pradėti šilko gamybą. Švedijos miškuose beržai sudaro 16-17 procentų visų medžių.

1958 metais apie Žemės rutulį skriejo 5 palydovai ir 2 raketos, 1963 metais — 84 ir 370, o 1968 — jau 300 palydovų ir 800 raketų. Visų į kosmosą išvestų objektų bendras svoris 2,300 tonų. Manoma, kad po 20 metų apie Žemę skries jau milijonas įvairių žmogaus paleistų įrenginių.

Inž. P. Gabrėnas

Viešnagė Lietuvoje -- Kaune

(Pabaiga iš pereito num.)

Pas "Trys Mergeles"

Koncertui pasibaigus, saulutė buvo jau netoli laidos ten, už Nemuno, virš melsvo šilo. Diena buvo kupilna veiklos. Norėjosi eiti į po'lsį. Į Vilnių dar toli. Bet kur tau, kauniečiai nė nemanė mus paleisti. Tikrai nebepamenu, bet man rodos, visai netoli, tik už keleto desėtkų žingsnių nuo to giganto Dirbtinio pluošto kombinato kiemo, žiūrint į vakarus, dešiniajame Nemuno krante randasi **Trijų Mergelių restoranas.** Jis irgi iš plieno, betono, stiklo, tik grindų parketas iš Lietuvos diržingo ąžuolo. Jo s'enos beveik ištisai stiklinės. Jas šviečia prie vakarinės šviesos nuo Nemuno paviršiaus saulės atspindis. Tiesiog į pietus nuo restorano, vidury Nemuno vagos, randasi maža salukė, kurią Nemunas iš abiejų šonų meiliai glamonėja. Jis sau ramiai, skaidriomis saulės šviesos ugnelėmis žaisdamas, plaukia į Baltiją. Jis jon neša praeities ir dabarties Lietuvos istoriją.

Pirm nei aš įkėliau kojąį Trijų Mergelių restoraną ir grožėjausi šiuo žavingu vaizdu, mus prie priekinių durų sutiko Trys Mergelės — grakščios, geltonkasės, mėlynakės lietuvaitės ir kiekvienam iš mūsų suteikė po mažą sąsiuvinėlį su Trijų Mergelių legenda ir po raudoną rožę.

Trumpai, Trijų Mergelių legenda skamba šitaip: Būk tai, kada nors senovėj, kuomet lietuviai dar tebegarbino dievaitį Perkūną ir kuomet po ąžuolais savo žinyčiose jie Perkūno garbei šventą ugnį kūreno, toje Nemune salutėje išeidavo mėnesienoje iš beržynėlio trys LIETUVAITĖS ir labai gražiai dainuodavę. Jų geltonas kasas sidabrinė mėnulio šviesa šukavo. Perkūnui tai labai patiko. Jis tų dainų naktimis klausydavosi.

Vieną naktį Perkūnas iš Nemuno gelmių pasikvietė ir vandenų dievaitį NEPTUNĄ pasiklausyti tų žavingų dainų. Neptunui irgi labai patiko tos dainos, ir jis paprašė Perkūno leisti pas jį į svečius į jo Gintarinį palocių tas Tris Mergeles padainuoti. Perkūnas sutiko. Jis trenkė į salukę ir ją nuskandino į Nemuno gelmes. Kokiu tai stebuklingu būdu Mergelių nepritrenkė, kaip tankiai legendose pasitaiko. Tačiau mergelės Gintaro palociuose nustojo dainavusios. Perkūnas ir Neptunas labai pasigedo tų dainų. Todėl Perkunas ir vėl trenkė į tą vietą Nemuno, kur buvo salukė. Salukė su Trimis Mergelėmis ir vėl išniro iš Nemuno vandenų. Mergelės vėl dainavo. Perkūnas ir Neptunas ir vėl jų gražiai klausėsi ir džiaugėsi.

Tai tokia Trijų Mergelių restorano legenda. Ar tikėsite ar ne. Aš tai tikiu. Lietuvoje viskas galima...

Šiandieną jau nebe tos trys mergelės. Šiandieną jau jų didelis būrys mergelių ne saloje, o Nemuno krante — restorane. Šiandieną jų geltonas kasas jau nebe sidabriniai mėnulio spinduliai šukuoja, o Nemuno Hydro-Elektrinės elektros šviesa. Elektros šviesoje tviska ant jų, lyg baltųjų gulbių kaklų, gintaro karoliai, žiba perlų karūnaitės ant galvų vainikų suraitytose kasose ir žėri spilkutės ir kiti ornamentėliai jų suknelėse. Čia muzika švelniai groja valcą. Dainininkas švelniai į ragelį dainuoja populiarią dainelę, šokėjų poros prietamsoje palengvėlio čiužina ažuolinį parketą. Šviesos paskaidrojo, muzika pagyvėjo dainiaus į ragelį ritmas patankėjo, muzikantai polkutę griežė. Šokikai drožia polką, net diržingo ąžuolo parketas dunda. Jaunimas net ir senimas neverkia, kaip čia Amerikoje vaduotojai bando mus įtikinti. Jie šoka ir dainuoja!

Valgėm ir gėrėm, net midus per barzdą varvėjo. Šokom ir dainavom iki ankstyvo ryto TRIJŲ MERGELIŲ RESTAURANE.

Taip ir baigėsi mūsų liepos 24-tos viešnagė Kaune. Grįžom į Vilnių trečią valandą ryto.

Dar kartą norėčiau priminti, kad mus amerikiečius taip nuoširdžiai vaišino ir gerbė **Tarybų Lietuvoje** ne dėl to, kad mes esame labai talentingi arba žymūs žmonės. Bet dėl to, kad mes reprezentavom Amerikos lietuvių pažangiąją visuomenę. Suprantama, aukštus talentus amerikiečių lietuvių Lietuvoje gerbia neatsižvelgiant kokių pažiūrų žmogus būtų, jei jis tik prisilaiko mandagumo. Bet pažangieji amerikiečiai Lietuvos žmonių širdyse visuomet randa šiltą vietelę už tai, kad jie prisidėjo prie išvadavimo Lietuvos iš fašizmo jungo.

70-11-6, Miami, Fla.

Seniau buvo 200, o dabar yra 1,200!

Kaip pabaidytas bičių avilys pertraukos metu dūzgia, triukšmauja Šakių Z. Angariečio vidurinės mokyklos mokiniai. Ir kur nekils triukšmas, jei mokykloje yra virš 1,200 vaikų, paauglių, jaunuolių. Dabar mokykloje veikia trisdešimt devynios klasės. Dirba šešiasdešimt du mokytojai.

Buržuazijos valdymo metais mokiausi minėtoje mokykloje, kuri buvo vieninte lė visoje Šakių apskrityje. Paralelinių klasių nebuvo. Mokinių susirinkdavo kasmet apie du šimtus.

Tik Tarybų valdžios metais susidarė sąlygos visuotiniam viduriniam mokymui, sąlygos jaunimui visapusiškai lavintis. Šalia visiems privalomų pamokų, mokykloje veikia įvairių disciplinų fakultetyviniai užsiėmimai, kuriuos mokiniai gali rinktis pagal savo pomėgį, gabumus. Vadinasi, jau besimokydami bendrojo lavinimo mokykloje gali rimtai ruoštis būsimai specialybei, gilintis į pamėgtą gyvenimo sritį. Mokiniai dalyvauja sporto, choro, orkestro, tautinių šokių ir dailykiniuose būreliuose.

Seniau ne vienam gabiam jaunuoliui duris į vidurinę mokyklą užtrenkdavo didelis mokestis (200-150 litų) už mokslą, taip pat brangūs vadovėliai. Šiandien mokykliniai vadovėliai pardavinėjami žemesne kaina, negu jų pačių savikaina.

Kiekvienų metų rugsėjo pirmąją į mūsų mokyklą susirenka vis daugiau mokinių. Auga ir gražėja ir pats Šakių miestas. Seniau Šakiai buvo užkampis su neišvažiuojamais keliais. Jei norėjai autobusu siekti Kauną, teko važiuoti per Vilkaviškį ir Kapsuką (Marijampolę), nes Šakius tik su šiais miestais jungė vienintelis plentas. Šiandien miestas puošiasi naujais daugiaaukščiais namais, gražėja gatvės.

Pradėta statyti nauja 1,072 vietų mokykla. Baigiamas įruošti 120 vietų mokyklos bendrabutis.

Kiekvieną rytą skuba būriai jaunuolių į mokyklą. Jie gražiai apsirengę, sveiki, linksmi, kartu ir rimti. Klasėse jų laukia įtemptas darbas.

J. Augustaitis
Šakių Z. Angariečio vidurinės mokyklos mokytojas

"Žiūri į knygą, o mato..."

Tačiau apie viską nuo pradžios. Anapus Atlanto prieglobstį suradusių Lietuvos "vaduotojų" spaudoje kaip grybai po lietaus dygsta prasimanymai ir šmeižtai "pavergto" Nemuno krašto adresu.

Pavydėtiną jų derlių renka čikagiškės "Naujienos." Prieš kurį laiką tūlas Stravinskas per keletą numerių dėstė savo apmąstymus apie šiandienos Tarybų Lietuvą. Visos jo išlietos tulžies nekartosiu, tik pasakysiu, kad vienu plūdiko objektu tapo... knyga. Taip, taip,— šis žinių, džiaugsmo, išminties ir įkvėpimo šaltinis.

Gi, Stravinsko supratimu, jei tautietis iš gimtojo krašto parsiveža ar gauna grožinės literatūros knygų, ir, neduok dieve, perskaitęs padeda į asmeninę biblioteką,— tai jam nedovanotinas nusikaltimas visam "veiksnių" mokymui. Beje, į tai jam labai taikliai atsakė įžvalgus "Laisvės" laikraščio bendradarbis: "Jis, matyt, gavęs knygą iš Lietuvos, nė neperskaitęs, sudegino. O taip su knygomis elgdavosi tik hitleriniai barbarai..."

Tokių atvirų, ar, kaip istorijos pamokų išdava, rafinuotesnių "pasisakymų" apie Tarybų Lietuvos knygą besama čia ir daugiau. Girdi, per trisdešimt metų maža ką šioje srityje padarėme. Maža to, — anot Stravinsko, knyginės produkcijos centras, "vaduotojų" pastangų dėka, šiuo metu esąs... užjūryje...

Nieko nepasakysi — nelengva "tautos rūpintojėlių" duona: politikuoti, naują Lietuvos gyvenimą šmeižti, lietuvius kiršinti ir... daryti iš balto juodą.

Išsinerti iš kailio dar sugebės, bet, būk gudrus, paneigti štai tokį faktą: tarybų valdžios metais Lietuvoje išleista daugiau kaip 40,000 pavadinimų knygų. t. y. per 30 metų du kartus daugiau negu per laikotarpį nuo pirmos knygos pasirodymo 1547 m. iki 1940 m. (Štai kada rado atgarsį ir įgijo konkrečią prasmę Martyno Mažvydo "Katekizmo" žodžiai: "Imkit mane ir skaitykit...")

Juk nepradėsi įrodyti, kad hitlerinės okupacijos laikotarpiu lietuviškieji nacionalistai ir hitlerininkai (beje, "vaduotojai" linkę juos vadinti "laisvosios Lietuvos" kultūros apaštalais) tik ir turėjo tikslą prikelti knygą antrai jaunystei, jei išlaisvinus Nemuno kraštą, rasta vos 60 apysveikių bibliotekų, o vien Vilniaus universiteto mokslo minties židiniui okupacijos metu padaryti nuostoliai skaičiuojami milijonais rublių.

Nederėtų, atrodo, "veiksniams" pamiršti ir tų dienų, kai jie buržuazinėje Lietuvoje vienaip ar kitaip lėmė to meto kultūrinį gyvenimą.

Pažvelkime, ką 1939 m. rašė informacinis biuletenis "Knygų lentyna": "Kaip išvadą, reikia pasakyti: knygų leidimo bendrovės ir leidyklos nesirūpina spausdinių turiniu. Menkaverčiai leidiniai, apgailėtinas tiražas, knygos taksa ne pagal kišenę, kad tik sau naudos išspausti... O apie tai, kaip išmokyti mūsų liaudį skaityti ir rašyti, niekas galvos nebesuka..."

Štai ir iškyla reakcingiesiems propagandistams galvosūkis, kaip apkaltinti komunistus, kurie tariamai "sunaikinę" knygų ir Lietuvos kultūrą... Juk faktai akis bado, kaip juos bejvyniotum. Na, ir bando eiti aplinkiniais keliais, taip sakant — pro langus: pirmaklasių "Saulutės" tiražas 60,000 egzempliorių (beje, buržuazinės Lietuvos "Aušrelės" — dešimteriopai mažesnis), — užjūrio "giedorių" retėjantis choras traukia — maža! Tarybų Lietuvoje veltui su žiburiu ieškotum žemdirbio pirkios, kur nebūtų knygų lentynos: "balsai" plyšoja — propagandai! Galop, jei vienam Tarybų Lietuvos gyventojui tenka 7 knygos, o jų civilizacijos viršūnės—JAV piliečiui — vos viena teišeina (JUNESKO duomenys) — tai jau, atseit, nepatikrinta statistika.

O kur ten jau "vaduotojams" pastebėti, kad mūsų spaustuvininkai gauna Sąjunginius apdovanojimus, kad mūsų knygos pelno didelius tarptautinėse parodose, o knygų apiforminto jų — dalininkų V. Jurkūno, S. Krasausko, P. Kučo, A. Steponavičiaus darbai vertinami auksu, sidabru pasaulinėse knygų bienalėse!

Pagaliau, jei tūlas Stravinskas atidžiau įsigilintų į knygos metrikos eilutes, tai ir patys to nenorėdami, pripažintų, kad vien liaudies rašytojo Juozo Baltušio "Parduotų vasarų" antros dalies tiražas gerokai prašoka visų lietuviškų grožinės literatūros knygų, pernai išleistų Amerikoje, tiražą. Štai tau ir lietuviškos kultūros" užjūrio centras"!

Kad tautos "vaduotojai" vėl neprikabintų propagandos etiketės arba žvilgsnio į tikrovę pro rausvus akinius, pasakysime, kad šiame darbe turime ir problemų: kaip suvaldyti spaudinių laviną, kaip išsijoti iš jos kiekvienam skaitytojui reikalingą informaciją, kaip šiam tikslui pažaboti elektroniką.. Tačiau juk reto iš mūsų senelis mokėjo pasirašyti ar buvo matęs biblioteką!!

Tiesa, ir blaiviau galvojančių "veiksnių" tarpe pasitaiko žmonių, kurie po truputį praregi. Štai vieno jų Hermano pripažinimas emigrantų laikraštyje: "Dabartinė Lietuvos rašytojų, dailininkų, kultūrininkų karta atsinešė su savimi naują Lietuvos kultūros suklestėjimą, yra darbšti, veikli, sumani, kūrybinga..."

Deja, tūlas Stravinskas ir jo bendraminčiai neįstengia toliau savo varpinės matyti. Ką gi, kaip mūsų senoliai sakydavo: "Žiūri į knygą, o mato... šypgą!"

Juozas Tolvaišas

IŠGELBĖJIMAS NUO MIRTIES

Širdis ir vėl plaka

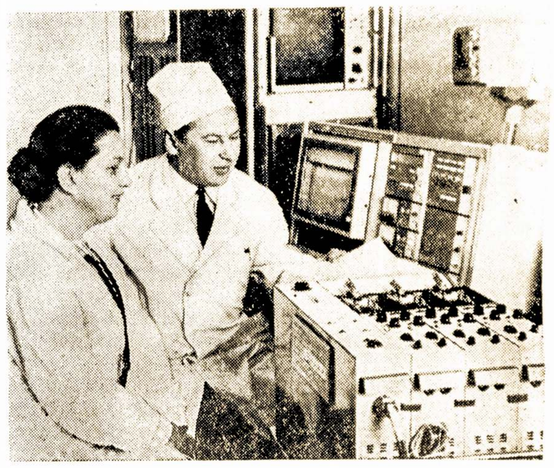

Medicinos mokslų daktarai Aldona Lukoševičiūtė ir Alfredas Smailys. M. Ogajaus nuotrauka

...Gydytojai nuleido rankas. Pulsas dingo. Širdis nustojo plakusi. Klinikinė mirtis.

Aldona Lukoševičiūtė ryžosi. Gyvybės ženklo nerodančiai moteriškei po nugara ir ant krūtinės uždėjo metalo plokštes. Milžiniškas 5 tūkstančių voltų įtampos elektros smūgis. Ir širdis, sukrėsta elektros srovės, ėmė vėl plakti. O po kelių dienų ligonė sėdėjo lovoje ir ramiausiai pasakojo apie savo šeimą, namus...

Apie šią unikalią procedūrą, kurią 1963 metais atliko kaunietė medikė A. Lukoševičiūtė, daug rašė žymiausi pasaulio medicinos žurnalai. Kukliai gydytojai ir mokslininkei, akademiko Z. Januškevičiaus mokinei, pavyko pašalinti kliūtis, trukdančias paplisti tarybinių mokslininkų sukurtam elektroimpulsiniam metodui, "tramdančiam" širdies skilvelių ir prieširdžių virpesius. Daugybe eksperimentų ji įrodė, kad, norint defibriliatoriumi atgaivinti sustojusią širdį, nebūtina atverti krūtinės ląstą.

—Prieš porą dešimtmečių, kai studijavau, buvo manoma, kad širdies skilvelių ir prieširdžių virpėjimas iš viso nepagydoma liga.—pasakoja A. Lukoševičiūtė. — Ją įveikė elektroimpulsinis metodas, kurį sukūrė grupė tarybinių mokslininkų, vadovaujamų visame pasaulyje garsaus akademiko A. Višnevskio .O šiandien širdies gydymas defilibriliacijos būdu jau galimas ne tik moderniškose klinikose, bet ir paprastose ligoninėse.

A. Lukoševičiūtė labai praturtino naujojo gydymo metodika ir prieš porą metų jai už tai suteiktas medicinos mokslų daktaro vardas.

Labai reikšmingi taip pat medicinos mokslų daktaro, profesoriaus Alfredo Smailio darbai, kuris kartu su A. Lukoševičiūtė ir grupė kitų tarybinių mokslininkų gavo 1970 metų TSRS Valstybinę premiją. Dar būdamas Eksperimentinės chirurgijos instituto aspirantu, jis gerai susipažino su maskviečiu mokslininku sukurtu širdies defilibriliacijos metodu.

Grįžęs į Kauną, A. Smailys plačiai teoriškai studijavo elektroimpulsinį širdies gydymo būdą, tyrinėjo defilibriliacijos efektyvumą. Bendradarbiaudamas su kitų sričių specialistais, jis sukūrė šių susirgimų gydymui labai svarbius prietaisus. Antai, kardiofonas padeda klinikinės mirties atveju labai greitai nustatyti mirties priežastį ir imtis skubių priemonių ligoniui atgaivinti. Ypač gydytojų laukiamas naujasis A. Smailio defilibriliatorius, kuriuo bus galima naudotis bet kur: mašinoje, lauke.

... Už baltų durų, reanimacijos skyriuje — grumtynės su mirtimi. Beveik tūkstantis ligonių jau gydyta Kaune defilibriliacijos būdu. Beveik tūkstantį kartų žmogaus širdis vėl ėmė plakti.

Romas Česna

Kaunas

Įvairenybės

Pagal JUNESKO statistiką 1968 metais dažniausiai pasaulyje verčiami į kitas kalbas buvo šie autoriai: Leninas (225 leidimai), Šekspyras (135 leidimai), Simenonas (134 leidimai), Vernas (133 leidimai). Gorkis (123 leidimai), Levas Tolstojus ir Marksas (112 leidimų), Dostojevskis (101 leidimas), Agata Kristi (73 vertimai).

Mexikos olimpinėse žaidynėse 10,000 metrų bėgimas prasidėjo sensacingai. Bėgant pirmąjį ratą, pač'us geriausius pasaulio bėgikus aplenkė nelabai žinomas anglų bėgikas Ronas Hilis. Atrodė, jis pasieks nepaprastą rekordą. tačiau finišavo septintas. Kai anglų žurnalistas paklausė, kodėl jis iš pradžių bėgęs tokiu pašėlusiu greičiu, tas atsakė: "Norėjau, kad mane tokį greitą televizoriaus ekrane pamatytų žmona."

Naujojoje Zelandijoje teka keista Rotoro upė. Jos kairiajame krante vanduo verda, o dešiniajame — šaltas kaip ledas. Tėkmė tokia greita, kad vanduo nespėja susimaišyti.

Kauno mėsos kombinato pagalbiniame ūkyje Kazliškių kaime auga nepaprasta laukinė obelis, kurios aukštis — 19 metrų, o kamieno skersmuo — 3.26 metro.

Senutei obeliai jau sukako 300 metų.

Laimingų Naujųjų Metų!

Sveikinu visus gimines, draugus ir pažįstamus Amerikoje ir T. Lietuvoje. Sveikinu "Laisvės" kolektyvą, rėmėjus, skaitytojus, ir taiką mylinčius ir kovojančius už geresnį gyvenimą.

Valė Sutkienė,
San Francisco, Calif.

SVEIKINIMAS

Metinių švenčių proga, sveikinu visus savo gimines, draugus, pažįstamus. Visiems linkiu kuo linksmiausiai praleisti metines šventes, ir per naujuosius 1971 metus turėti geriausius pasisekimus. Sveikinu brolius, seseris ir jų šeimas Lietuvoje ir linkiu sekmės jų visų gyvenime. Taipgi sveikinu pasaulinės taikos rėmėjus, ir linkiu visiems geros ištvermės visuomeniniame darbe.

Karolina Kazlauskienė
So. Boston, Mass.

Sveikinimas su Naujais Metais

Naujų metų proga sveikinu visus mano gimines, draugus, pažįstamus, kur jie begyventų, ir linkiu visiems kuo geriausių pasisekimų, o labiausia geros sveikatos per visus ateinančius metus. Taipgi sveikinu visus už žmonijos gerovę kovotojus ir linkiu jiems kuogeriausios ištvermės.

Alekas Kandraška
Boston, Mass.

LIETUVOS ŽEMĖS ŪKYJE IR PRAMONĖJE

Darbas tapo našesnis ir gamyba efektyvesnė

Lietuvos pramonė ir žemės ūkis pirma laiko įvykdė penkmečio planą (1966-1970 m.) Pasiektas numatytas pramonės bendrosios produkcijos padidėjimo tempas ir daugelio produkcijos rūšių gamybos mastai. Žymiai viršytos tokių svarbių produkcijos rūšių, kaip elektros energijos, prietaisų, automatizavimo priemonių, metalo piovimo staklių, odinės avalynės, konditerijos gaminių, mėsos ir pieno produktų gamybos penkmečio užduotys.

Teigiami poslinkiai įvyko Lietuvoje intensyvinant pramonės gamybą. Didžioji produkcijos prieaugio dalis gauta veikiančiose įmonėse, geriau panaudojant gamybinius pajėgumus, mechanizuojant ir automatizuojant darbo procesus. Darbas tapo žymiai našesnis, gamyba — efektyvesnė. Padidėjus darbo našumui, šiemet bus gauta maždaug keturi penktadaliai viso pramonės bendrosios produkcijos prieaugio, tuo tarpu kai 1965 m. — tik apie pusę.

Pagerėjo pramonės struktūra: padidėjo lyginamasis svoris tų šakų, kurios tiekia gamybos priemones kitoms svarbioms respublikos liaudies ūkio sritims — statybai ir žemės ūkiui, taip pat tokių, kurios turi didžiausią įtaką viso liaudies ūkio techninei pažangai. Pavyzdžiui, chemijos, mašinų gamybos ir statybinių medžiagų pramonės bendrosios produkcijos lyginamasis svoris per penkmetį pakilo nuo 24 iki 32 procentų. Šiemet palyginti su 1965 metais bus daugiau pagaminta: surenkamųjų gelžbetonio konstrukcijų ir detalių — 51 procentu, sienoms medžiagų — 68 procentais, minkštos stogo dangos—2.2 karto, mineralinių trašų — dvigubai, žemės ūkio mašinų — 91 procentų. Vadinasi, Lietuvoje stiprėja liaudies ūkio šakų gamybiniai ryšiai, krašto ekonomika ugdoma kompleksiškai.

Kartu toliau sparčiai plėtėsi plačiai vartojamų prekių gamyba. Šį penkmetį pastatyta lengvosios, maisto, medžio apdirbimo ir kitų įmonių bei cechų, jų tarpe tokių didelių, kaip Utenos trikotažo, Kauno A. Petrausko medvilnės verpimo fabrikai, Klaipėdos mėsos, Klaipėdos ir Panevėžio pieno kombinatai, Vilkaviškio konservų, Kauno K. Poželos konditerijos fabrikai. Tai leidžia sėkmingiau perdirbti turimus žaliavų išteklius, geriau aprūpinti gyventojus prekėmis.

Didelį žingsnį, intensyvindamas gamybą, žengė Lietuvos žemės ūkis. Per penkmetį jo produkcijos augimo tempas sudarys ne mažiau kaip 23 procentus. Pastaraisiais metais išauginami gausūs žemės ūkio kultūrų derliai. Šiemet javų vidutinis derlingumas pasiekė 24.3 centnerio iš hektaro, bulvių — 157 centnerius, daržovių—155 centnerius, cukrinių runkelių — 212 centnerių.

Toliau buvo plečiama statyba. Kapitaliniai įdėjimai į respublikos liaudies ūkį šį penkmetį padidėjo beveik dvigubai ir sudarė maždaug 4.5 bil'jono rublių. Daugiau kaip bilijonas rublių išleista butų statybai ir komunaliniam ūkiui.

Gamybos šakų kilimas lėmė spartų Lietuvos nacionalinių pajamų augimą. Per penkmetį jos padėdės maždaug 55 procentais, o vidutiniškai vienam gyventojui — 47 procentais. Nacionalinių pajamų augimas savo ruožtu sudarė tvirtą pagrindą didinti gyventojų realiąsias pajamas, kurios pakilo per penkmetį vidutiniškai vienam gyventojui daugiau kaip 41 procentu.

Paulius Kiuberis,
Lietuvos TSR Valstybinės plano komisijos skyriaus viršininkas

Vėžiai auginami inkubatoriuose

Pirmieji Europoje vėžių inkubatorių pastatys lietuviai. Jo projektą ruošia grupė Vilniaus architektų, mokslininkų ir inžinierių. Valstybiniai žuvininkystės ūkiai ir žvejai mėgėjai kasmet jame galės pirkti pusę milijono vėžiukų.

Inkubatorius bus įrengtas Ignalinos rajone, kuriame yra daugiausia ežerų ir žuvų. Dabar ten yra vertingiausių žuvų veislynai.

Vėžiukus, gimusius inkubatoriuje, ichtiologai po kelių savaičių perkels į specialius betoninius baseinus. Ten jie paaugs iki pusės gramo svorio. Įrodyta, kad tada jie jau gali gyventi savarankiškai. Tada juos išvežios po visą Lietuvą. Po 3-4 metų inkubatorinius vėžius jau gaudys tinklais.

Iki pirmojo pasaulinio karo Lietuva buvo didžiausias Europoje vėžių tiekėjas. Vėžiai tada veisėsi beveik kiekviename ežere ir upelyje.

Tačiau prieš dvidešimt metų jie pradėjo sparčiai nykti visoje Europoje, tame tarpe ir Lietuvoje. Tada Lietuvos mokslininkai juos ėmė veisti dirbtiniu būdu. Mokslų akademijos Zoologijos ir parazitologijos institute tada ir buvo sukurti eksperimentiniai vėžių inkubatoriai.

Taigi,netrukus vėžių,tikriausiai, bus galima paragauti bet kurioje lietuviškoje užeigoje. Tikimasi, kad po kurio laiko Lietuva vėl atgaivins vėžių eksportą.

Balys Bučelis

AUTOGRAFO ISTORIJA

Susitikimas su August. Gricium

Autografų, rašytų to ar kito rašytojo ranka, turiu gana nemažai. Vieni atsidūrė mano bibliotekoje pripuolamai — juos gavau per rašytojų susitikimus su skaitytojais, kiti — papuošė mano mėgstamas knygas, bendraujant su įvairių žanrų meninio žodžio atstovais. Tačiau vieną ypatingai saugau.

Su rašytojo Augustino Griciaus kūryba buvau jau seniai pažįstamas. Ir, turiu prisipažinti, visai ne dėl to, kad jo rimtoji beletristinė bei dramaturginė kūrybà būtų man tapusi akstinu kūrybai. Su jo vardu aš siejau savo laiku išgarsėjusius Lietuvoje feljetonų rinkinius, pasirašytus Algio, Pivošos bei kitais slapyvardžiais, mokiusiais mane buržuazinio gyvenimo pažinimo bei blaivaus lietuviško sodžiaus ir Kauno "grietinėlės" minčių supratimo.

Augustinas Gricius man, pradedančiam minti nelengvą humoro ir satyros vieškelį (asfaltuoti keliai — tik nesišaipantiems "plunksnos broliams"!), buvo kaikokio juoko stabu, kurio aš baimingausi ir kartu labai troškau išvysti. Ir visai negalvojau, kad su juo susitiksiu asmeniškai, išgirsiu padrąsinantį žodį.

Kaip dabar atsimenu, 1969 metų rugpiūčio mėnesio 18 d. atvykau į Vilnių. Aišku, kaip "Šluotos" bendradarbiui, man pirmiausia rūpėjo atsilankyti satyros ir humoro žurnalo redakcijoje, bet... traukinys atvyko pernelyg anksti. Feljetonisto ir kritiko Jono Bulotos — visų studentų — žurnalistų (tada dar studijavau Vilniaus universitete) mėgiamo docento — namuose buvau laukiamas svečias; neperseniausiai įteikiau paskaityti ir įvertinti keletą rankraščių. Pakalbėjus kūrybinėm temom, mes trumpam išsiskyrėme. Ir nors redakcija buvo visai šalimais — tik ranka paduok, užkritau į centrinį knygyną ir išėjau, nešinąs Aug. Griciaus ikitarybinių metų feljetonų rinkiniu "Vyrai, nesijuokit!"

Iki "Šluotos" redakcijos, kartkartėmis sustodamas, suspėjau perskaityti tik pirmuosius kūrinius ("Atlaidai", "Marcė ir jos reikšmė visuomeniniame ir politiniame gyvenime"), bet jon įpuoliau sužavėtas Pivošos kūrybiniu polėkiu.

— Matėt, Griciaus feljetonai jau išėjo,— tik palabinęs, pranešiau poetui kasė pakaušius ir dėbtelėniam žurnalo redaktoriaus pavaduotojui Ryčiui Tilvyčiui.

Šie kažkaip keistai pasikasė pakaušius ir drėbtelėjo į mane, nukritusį lyg iš mėnulio (tuomet amerikiečių astronautai dar nebuvo palietę jo nuosavom kojom!).

Tuo laiku iš krėslo, stovinčio šalia Pr. Raščiaus darbastalio, pakilo senukas, laikantis rankoje skrybėlę, ir, linksmai žvilgtelėjęs man į veidą, tarė:

— Ėhė, aš dar negavau signalinio egzemplioriaus, o tu jau turi. Tai duokš, pasirašysiu, šiaip ar taip — pirmas naujos knygos autografas.

Tik dabar galutinai susigaudžiau: iš knygos aplanko ir natūroje žvelgė tas pats veidas—Aug.. Griciaus veidas.

— Čia mūsų bendradarbis iš Kauno,—pristatė mane Pranas Raščius.

— Hm... vadinasi, bendradarbis, — tarė Aug. Gricius. — Na, laikykis! — ir seniokiška ranka brūkštelėjo keletą žodžių:

"Mielam bičiuliui Augustui Tamaliūnui, linkėdamas kūrybinių ir visokių sėkmių — Aug. Gricius. 1969. VIII.18," — užrašė.

Šį aautografą aš ypatingai saugau. Ir tokia jo atsiradimo istorija.

Aug. Tamaliūnas

Daugiau sutuoktuvių

Kas antrą savaitę Tauragėje prie Tarybų rūmų pasirodo baltai pasidabinusios jaunosios ir jaunieji, pamergės ir pabroliai, piršlys melagis.

— Šiais metais iškilmingai sutuokėme 327 šeimas, t. y. 25 šeimomis daugiau negu pernai, — sako Tauragės civilinės metrikacijos biuro vedėja V. Ozolinčienė.—Ypač daug darbo mūsų biuro darbuotojams būna per ševntes.

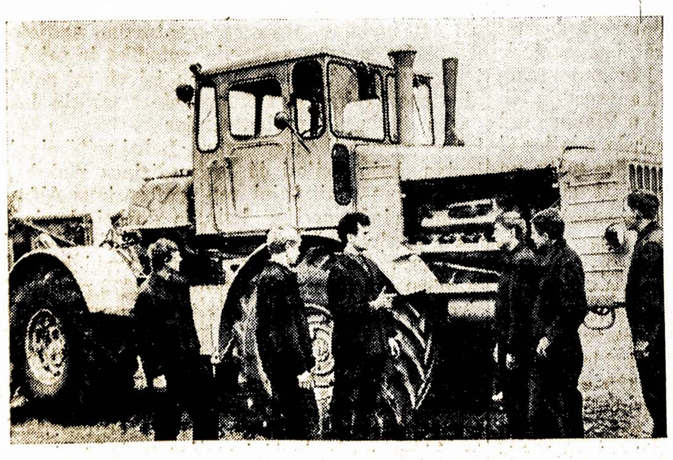

Kėdainių rajono Kaplių profesinė technikos mokykla gyvuoja jau dešimt metų. Dabar mokykloje ir jos filialuose mokosi 660 moksleivių. Tai — būsimieji ekskavatorininkai, traktorininkai, autovairuotojai ir kombainininkai. Ši mokykla — ištisas mokymo kombinatas su geromis laboratorijomis ir kabinetais. Prie mokyklos pastatyti bendrabučiai, yra valgykla.

Nuotraukoje: meistras Vytautas Čeponis ir moksleiviai prie mašinų. A. Tumėno nuotrauka

ĮVAIRUMAI

Berolui Kaizeriui tėvas mirdamas paliko 25 muzikos instrumentus. Kaizeris dabar yra vienos Brandenburgo parduotuvės muzikos prekių skyriaus vedėjas. Jis ne tik išsaugojo tėvo palikimą, bet ir jį papildė. Rinkinyje yra 1786 metų pašto trimitas, 230 metų amžiaus smuikas, įdomių instrumentų net iš XV amžiaus. Turistai ir šiaip ekskursantai visus juos dabar gali pamatyti Brandenburgo vartų akmeniniame bokšte.

San Blase (Panama) vienos genties mergaitės iki 12 metų visos vadinamos vienu vardu Titi (išvertus — "gėlelė"). Nuo 12 metų kiekviena pavadinama individualiu vardu.

Analfabetas J. Silveiras iš Rio de Žaneiro buvo pasodintas trejiems metams į kalėjimą už vagystę. Kalėjime jis išmoko skaityti ir rašyti. Po bausmės atlikimo, praėjus dviem mėnesiams, vėl buvo suimtas — už dokumentų klastojimą.

Pati mažiausia Tarybų Sąjungoje spausdinta knyga—"Krylovo pasakėčios"—saugoma Leningrado Ermitaže. Ji išleista prieš revoliuciją. Formatas 13x22 mm. Mažiausia knyga pasaulyje išspausdinta Japonijoje. Ji turi 22 puslapius. Formatas 2.8x4 mm.

Alpėse, kur Italija susisiekia su Prancūzija, stūkso aukščiausias Europoje kalnų masyvas — Monblanas. Daug amžių jis buvo didžiausia kliūtis kelyje iš Romos į Paryžių. Aplenkdami jį, keliautojai sugaišdavo daug laiko. Dabar po Monblanu iškastas didžiausias pasaulyje automobilių tunelis. Jo ilgis 11 kilometrų 600 metrų; kelias iš Romos į Paryžių sutrumpėjo 200 kilometrų vasarą ir 350 kilometrų žiemą.

Specialistai apskaičiavo, kad bangos ir srovės kosmet atplėšia nuo krantų apie pusantro kubinio kilometro grunto, o upės per metus išneša dar apie 12 kubinių kilometrų žemių. Be to, upės kasmet nuneša į vandenyną apie 3,300 milijonų tonų ištirpusių medžiagų (geležies, aliuminio, fosforo, kalcio, magnio, azoto ir t. t.).

Pats geriausias laivas negali konkuruoti su kardžuve. Ji plaukia 100 kilometrų per valandą greičiu.

Lodzėje atidarytas gastronomijos muziejus. Jame galima pamatyti senų kulinarijos gaminių ir įrankių. Eksponuojama keptuvė, kurioje galima iškepti kiaušinienę iš... 100 kiaušinių. Čia yra senų stalo įrankių ir servetėlių, o taip pat 20 karštų patiekalų ir deserto receptų, kurie buvo laikomi paslaptyje.

Argentinos ir Čilės vyriausybės nutarė iškasti per Andų kalnus tunelį, kuris sujungtų Pietų Amerikos valstybes ir kelią sutrumpintų keliais šimtais kilometrų.

Andų kalnai (po Himalajų) yra didžiausi pasaulyje. Dėl to ir tunelis bus 45 kilometrų.

JAV gyventojų apskaičiavimas

Kaip jau žinome, gyventojų apskaičiavimai įvyksta kas 10 metų, bet ne tokie smulkmeniški, ne tokie oficialūs, kaip buvo šie. Tokie oficialūs apskaičiavimai įvyko tik 1947 metais. Tada Jungtinėse Valstijose buvo 145,000,000 gyventojų, o dabar jau yra 204,765,770. Tai labai didelis prieaugis. Apskaičiuojama, kad 1,500,000 amerikiečių ranlasi užsienyje — vieni mitarinėje tarnyboje, o kiti savais reikalais išvykę, arba kitur apsigyvenę ir dar Amerikos pilietybės neatsiakę.

Štai kaip apskaičiuojamas gmonių prieauglis ir atskirų valstijų stovis: 9 valstijos neišlaikė buvusio gyventojų kiekio, jos dar nupuolė; 5 valstijos paaugo žmonių skaičiumi, o 36 valstijos kad ir nenupuolė, bet labai mažai paaugo, arba išliko lygiomis.

Daugiausia, pagal nuošimčius, paaugo Nevada valstija. Bet nors ji didelė žemės plotu, tačiau labai maža žmonių skaičiumi. Ji turi tik 492,396 gyventojus,

Sekama daugiausia paaugusi, tai Kalifornija. Ji laimėjo 4,381,659 gyventojus. Dabar ji turės 20.098,-863. Ji jau pralenkė New Yorką, kuris laimėjo tik 1,505,225. Dabar New Yorkas turės 18,287,529 gyventojus ir bus antroje vietoje.

Sekama daugiausia laimėjusi, tai Florida. Ji turėjo 4,951,560, laimėjo 1,904,-142, tai bus 6,855,702 gyventojai.

Nėra aišku, kodėl tokių didelių valstijų, kur įsikūrusios įmonės, bankai, kapitalas, kaip Pennsylvania, New Yorkas, Illinois, Indiana bei Texas, skaičiuojant nuošimčiais, žmonių skaičius nepadaugėjo. Ar tai reiškia gyventojų šalinimąsi nuo didmiesčių?

Gali būti dvi svarbios priežastys. Viena, tai miestuose neramumai, apiplėšimai, užpuolimai, apsišaudymai, kamšatis, oro užteršimas. O antra, automacija, mechanizacija stumia žmones iš industrijos, iš darbų ir iš duonos.

Dzūkelis

Klaipėdos krašto istorijos klausimais

Šilutės rajono melioratorių poilsio namuose Šilininkų kaime vyko tarprajoninė konferencija, skirta Klaipėdos krašto istorijos tyrimui . Joje dalyvavo vakarinių Lietuvos rajonų kraštotyrininkai, grupė mokslininkų iš Lietuvos Mokslų akademijos, Vilniaus universiteto ir kt.

Išsamius pranešimus konferencijoje padarė istorijos mokslų kandidatas doc. R. Žiugžda ("Klaipėdos klausimais 1919 m. Paryžiaus Taikos konferencijoje"), B. Elertienė ("Klaipėdos krašto istorijos bruožai"), V. Nausėdas ("Kova su germanizacija Klaipėdos krašto mokyklose XVI-XIX amžiuose") ir kiti. Iš viso išklausyta 15 pranešimų.

j

Perskaitę "Laisvę" paduokite kitiems, kurie jos dar neskaito

Sveikiname su Naujais 1971 Metais

Visus draugus, artimuosius, skaitytojus, "Laisvės" kolektyvą ir Tarybų Lietuvos darbo žmones. Tegyvuoja taika! Visų tautų vienybė.

J. H. Sharkey-Šarkiūnai
Worcester, Mass.

SVEIKINIMAS

Sveikiname su žiemos šventėmis ir naujaisiais 1971 metais visus — gimines, draugus ir pažįstamus T. Lietuvoj ir Amerikoj, taipgi ir "Laisvės" kolektyvą. Linkime visiems daug laimės ir sveikatos, kad būtų taika visame pasaulyje.

Kastancija ir Alex Mugianiai
Oakland, Calif.

Proga Žiemos Švenčių-Naujų Metų

Sveikinu redakciją ir Administraciją, ir spaustuvės darbininkus. Visus skaitytojus Amerikoje ir T. Lietuvoje. Savo gimines ir draugus Argentinoje, taipgi Baltimore ir Floridos draugus.

Linkiu visiems sulaukti laimingai 1971 metus.

Petras Paserskis
Baltimore, Md

SVEIKINU

Visą "Laisvės" kolektyvą su metinėmis šventėmis, visus skaitytojus, rėmėjus ir draugus Amerikoje ir Lietuvoje. Lai pasaulyje įvyksta taika!

J. S. DELTUVA,
Baltimore, Md. -

Iš mano labai senų atsiminimų — Petras Naudžius

Švietimo būklė Lietuvoje 19 amž. pabaigoje ir 20 amž. pradžioje

Kaip pradėjau 1894 m. lankyti Barzdų km. pradinę mokyklą, liaudies švietimo padėtis šioje apylinkėje tikrai buvo tragiška. Kad būtų aiškiau, pavaizduosiu faktais. Imsime Barzdų mokyklą kaip centrą: pietų kryptimi nuo jos — 8 km. atstume miestelis Pilviškiai—pirma mokykla; šiaurės kryptimi — 10 km. atstume Griškabūdis — kita mokykla; vakarų kryptimi —20 km. atstume Naumiestis — trečia mokykla, rytų kryptimi—Višakio Rūda — 18 km. atstume — ketvirta mokykla. Einant visomis kryptimis nuo paminėtų mokyklų toks pat vaizdas: atstumai tarp mokyklų—10-15 km. ir daugiau.

Kalbamame rajone miškų nėra, gryni laukai, žemės neblogos. Vietovė tirštai apgyventa. Esamų mokyklų pastatai patys paprasčiausi, toli gražu neatitiko dabartinių mokyklų sąlygoms: pačios mokyklos ankštos, su dideliais trūkumais. O per tokius didelius atstumus argi galėjo tas mokyklas pasiekti visi vaikučiai ir jose tilpti visi norintieji mokytis? Aišku, ne.

Iš rudens, kada turėdavo prasidėti mokymasis, nedaug vaikučių telankydavo mokyklą. Tik vėliau, kada užsidarydavo laukuose ganiava, vaikučių prigūžėdavo pilna mokykla, net ankšta būdavo. Tas pats, tik atvirkščiai, atsitikdavo pavasarį: mokykla ištuštėdavo, likdavo tik keletas mokinukų. Reiškia, visi kiti išsiskirstydavo pas ūkininkus bandos ganyti.

Barzdų mokykloje buvo 12 suolų: vienoje eilėje penki suolai, o kitoje -- septyni. Šiuose suoluose normaliai sėdėti buvo nustatyta po penkis mokinius. Bet žiemos metu tekdavo talpintis ir daugiau.

Galima įsivaizduoti, ką vienas mokytojas galėjo padaryti tokioje vaikų kamšaty. O čia dar visas mokslas tuomet ėjo vien rusų kalba. Jau iš pirmųjų dienų vaikai turėjo išmokti pasiprašyti mokytojo rusų kalba, kada norėdavo išbėgti į kiemą.

Daugelis vaikučių, pavaikščioję kelias žiemas, mažai mokslo žinių įsigydavo. Kai kurie mokiniai vėliau nei skaityti, nei rašyti rusų ar gimtąja kalba nemokėdavo. Matyt, caro valdžia tai darė sąmoningai, pritaikydama dėsnį: tamsi liaudis paklusnesnė.

Mane mama, dar prieš pradedant lankyti mokyklą, iš elementoriaus ir maldaknygės išmokė skaityti lietuviškai. Ir rusų kalbos raides, broliui padedant, taip pat išmokau namie. Taigi, mokykloje man mokytis sekėsi, norėjau mokytis. Tik visa bėda buvo ta, kad mano mokytojas nebuvo tas žmogus, kuris mokslą brangintų ir vertintų. Jis į viską žiūrėjo pro pirštus. Atrodė, kad jis, ką besimokydamas buvo įsigijęs žinių, viską pamiršo. Nors man jis buvo geras: ir į akis ir už akių kitiems žmonėms mane gyrė, bet manęs tas nedžiugino. Pagaliau, kodėl mokytojui manęs negirti? Juk pastaruosius du metus aš buvau jo tikras pagalbininkas: visą laiką padėdavau pirmokus mokyti.

Kada aš mokiausi, nė viena mergaitė mokyklos tada nelankė. Tėvai nesuprato reikalo savo dukteris pamokyti.

Ir taip pravargęs apie penkis metus su skaudama širdžia likau pas tėvus ūkio darbų dirbti.

Mano mokytojas, pavarde Margaitis, gyveno vargingai, o be to, labai mėgo stiklelį išlenkti. Algos jis gaudavo mėnesiui 15 rublių. Turėjo nemokamą butą, kurą ir žemės virš pusantro hektaro prie mokyklos. Šeima neskaitlinga — žmona ir dukrelė. Žmona didelė darbininkė.

Apylinkės gyventojai, kuriems mokytojo paslaugos nebuvo reikalingos, žiūrėjo į jį tolerantingai. Bet tie, kurie norėjo savo vaikus leisti toliau mokytis, jį smerkė ir kritikavo, nes jiems teko ieškoti kito mokytojo, kuris paruoštų jų berniukus į gimnaziją.

Niekaip nerimau tėvų namuose: vis svajojau, kur čia galėčiau daugiau pasimokyti. Tėvams aš buvau reikalingas kaip darbininkas. Jie puikiai žinojo, kad mokslas labai daug kainuoja, o čia pinigų nėra. Be to, dar netekti ūky darbininko, taip pat perspektyvos nedžiuginančios. Man maldaujant, kad leistų mokytis, išsisukinėdami sakydavo: "kas darbus dirbs, jei visi bus mokytais ponais?"

Pagaliau vis tik važiuoju mokytis. Buvo taip: atvažiavo mano brolis Jonas ir papasakojo, kad netoli nuo jo namų kitame kaime atidaryta nauja mokykla ir jon paskirtas vos tik baigęs Veiverių mokytojų seminariją jaunas mokytojas Juozas Jonikaitis. Mano prašymą, broliui pritariant, tėvai sutiko patenkinti. Įdėjo į brolio vežimą šiek tiek provizijos, būtent: mėsos, miltų duonai ir aš drauge išvažiavau. Apsigyvenau pas brolį.

Rytojaus dieną 1902 m. rudenį susitariau su mokytoju Jonikaičiu: jis paruoš mane į Veiverių Pavyzdinės mokyklos penktąjį skyrių, iš kurio vėliau bus galima patekti į mokytojų seminarijos pirmąjį kursą. Atlyginimas — 10 rub. mėnesiui. Ir taip prasidėjo mano "mokslas."

Mokytis sąlygos buvo visai netinkamos. Tik nepaprastas noras mokytis padėjo nugalėti visus sunkumus. Žinoma, ką Barzdų mokykloje įsigijau, beveik viską buvau pamiršęs. Reikėjo pasitempti. Aš ir pasitempiau.

1903 m. pavasarį Jonikaitis patvirtino, kad aš jau pilnai paruoštas, ir mudu išvykom į Veiverius. Ten Pavyzdinės mokyklos mokytojas Kesleris žadėjo rytojaus dieną mane paegzaminuoti. Jis egzaminavo mane, bet aš kvotimų būk neišlaikęs. Kesleris buvo caro valdžios stropus šnipas, o jo santykiai su Jonikaičiu buvo ne kokie. Kesleris įtarė Jonikaitį esant valdžios priešu. Čia ir buvo šuo pakastas.

Po šio nepasisekimo visą vasarą dirbau jas tėvus. Rugpiūčio mėn. išsiprašiau iš tėvų pinigų ir vėl nuvykau į Veiverius. Užsukau pas pradinės mokyklos mokytoją lenką Gasevskį, kuris sutiko mane įstatyti į penktąjį skyrių už penkiasdešimt rublių. Buvom du mokiniai. Gasevskis, patikrinęs mudviejų žinių bagažą, matyt, rado jį pakankamą ir pamokų beveik nebuvo. Tačiau mudu vėliau egzaminų dieną kvotimus išlaikėm ir buvom priimti į Pavyzdinės mokyklos penktąjį skyrių.

Valdiško bendrabučio nebuvo. Mokytojų seminarija ir pavyzdinė mokykla susitardavo su vietos gyventojais. Šie išnuomodavo savo butus mokiniams. Tačiau mokinius pati mokykla skirstydavo į butus. Talpinami buvo mišriai: ir seminaristai ir Pavyzdinės mokyklos.

Kurių mokinių tėvai duodavo produktus, tie mokėdavo buto šeimininkui už butą ir maisto gaminimą, o kurie grynais pinigais, tie mokėdavo už butą ir maistą po 10 rublių mėnesiui.

Baigiantis 1904 m. mokslo metams buvo egzaminai. Jie pasisekė: įstojau į pirmąjį seminarijos kursą.

Prasidėjo mokslas. Buvo atkeltas naujas seminarijos vadovas inspektorius Protopopovas. Tai buvo tipiškas rusas: aukštas, stambaus sukirpimo, žiaurios veido išraiškos vyras, jau žilstančia apkarpyta barzda. Ar jis turėjo šeimą kur nors Rusijoj, ar buvo viengungis — niekas nežinojo. Kalbėjo, kad yra didelis girtuoklis. Sekmadieniais važinėdavo į Kauną, o gal ir kur kitur. Tik pirmadieniais visada vėluodavo į pamokas, būdavo pagiriotas ir sugedusios nuotaikos, piktas. Rėkdavo ir bardavosi ant mokinių visokiais necenzūruotais žodžiais. Grumodavo, sakydamas: "išspirsiu iš mokyklos". Per pamokas mokinių atsakymai jam netikdavo ir beveik visiems statydavo dvejetus.

Tokis inspektoriaus Pro-

(Bus daugiau)

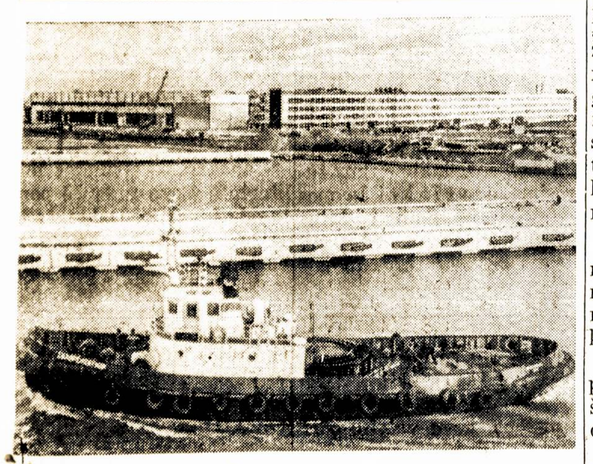

Iki 1970 metų pabaigos buvo numatyta Klaipėdoje pastatyti laivų remonto įmonės pirmąją eilę. Hydrostatytojai jau perkasė daugiau kaip milijoną kubinių metrų žemių. Išaugo didžiulių cechų korpusai, kuriuose montuojami unikalūs įrengimai. Įmonė jau dirba. Pernai milžiniškame 27 tūkstančių tonų keliamosios galios plaukiojančiame doke buvo suremontuota pirmoji plaukiojanti bazė "Tarybinė Arktika", o šiemet jame sutvarkyta dešimtys didelių jūros laivų.

Nuotraukoje: laivų remonto įmonės statybos bendras vaizdas. —B. Aleksandravičiaus nuotrauka

MIAMI, FLORIDA

Mirus

George Daniui

Draugai ir prieteliai su gailesčiu širdyse skiriasi su juo ir išreiškia gilią užuojautą jo likusiai žmonelei Stellai, linkėdami jai kantriai pergyventi širdies skausmus, netekus savo gyvenimo draugo.

Aimantas Chas.	Purlis Eva
Aimantas Amelija	Paukštaitis J. ir M.
Andrus J.	Paukštienė A.
Birštonai J. ir A.	Rastics F. ir O.
Bečienė P.	Sodeika V.
Bubelis A.	Stankus V. ir E.
Bovinai V. ir M.	Smalenskas J.
Bružienė M.	Stevensonai J .ir R.
Clee H. ir M.	Shimkai J. ir O.
Chuladai R. ir M.	Shukaičiaai J. ir S.
Cvirka Marg.	Simon Katerine
Daugirdai J. ir U.	Šmiras F.
Gabrenai A. ir M.	Thomsonai J. ir S.
Grublin S.	Tamošunai C. ir N.
Kruppai J. ir M.	Tamchuk Anna
Kaulakiai Zigm. ir žmona	Urban Ig.
	Urban Paulina
Kochiai J. ir M.	Vitartienė E.
Kvietkai F. ir M.	White Brone
Kanceriai J. ir M.	White Berta
Lackai W. ir E.	Walley A. ir M.
Levand Margaret	Yurewitz S. ir J.
Mankauskai F. ir H.	Zavis S. ir B.
Miller Emilija.	Zavish Sophie
Novacks J. ir E.	Zutras J. ir V.

ST. PETERSBURG, FLA.

Draugijinis judėjimas eina gražiai ir nauji stoja darbuotis. Gruodžio 6 d. įvykusiame LLD 45 kuopos susirinkime kuopa padaugėjo keturiais nariais. Iš New Yorko atsikėlė į kuopą energingi veikėjai Verutė ir Valys Bunkai, nauji įsirašė Mykolas ir Michalina Rutkauskai, neseniai atsikėlę iš Chicagos. Michalina jau chore dainuoja.

Sekretorė skaitė laiškelį nuo gydytojo ir jo žmonos Pikčių, Kaune gyvenančių, taip pat ir nuo antifašistinio judėjimo raginimą daryti spaudimą, kad Turkijos valdžia grąžintų Brazinskus į Tarybų Sąjungą, kad ten jie atsakytų už žmogžudystę. Tuo reikalu gausus susirinkimas nutarė pasiųsti reikalavimą Turkijos ambasadai.

Žiemos šventėmis padažnės pramogos. Miela buvo girdėti renkant komisiją. Moterys ir vyrai, dirbę lapkričio mėn., vėl sutiko sunkiai padirbėti, narius per šventes skaniai pavaišinti.

Adelė Pakalniškienė su Dainos Mylėtojais žada per šventes daug dainelių padainuoti. Jie nepatingės dainuoti, kol svečiai lankysis per žiemą.

Beje, Padėkos dienos aprašyme nepažymėta virtuvėje dirbusios Stefanijos Vinikaitienės vardas. Kai reikalas yra, ji prigelbsti virtuvėje ir kitus darbus atlieka.

Iš valdybos pranešimų sužinota, kad spaudai remti fondas prisipildė, tad nutarta paremti "Liaudies Balsą" su dviem šimtinėmis, "Laisvę" — su penkiomis šimtinėmis. Vėliau bus nepamiršta ir "Vilnis." Abiejų laikraščių vajininkai P. Alekna ir J. Stančikas raportavo apie pasekmes, bet dar daug darbo iki vajaus pabaigos. "Liaudies Balsui" talkauja Anna Walins, jai prigelbės kiti nariai. Visų narių šventa pareiga stoti vajininkams į pagalbą greičiau baigti apšvietos skleidimo darbą.

Antanas Vėgėla po operacijos gydosi namie. Kuopos turtų raštininkas J. Sholūnas dėl nesveikatos negalėjo pribūti į susirinkimą. Gaila jo, atsisakė ir nuo pareigų.

Sekamiems metams perrinkta valdyba: Organizatoriaus pareigoms P. Blaškienė, vice-pirm. V. J. Valley, raštininke Aldona Aleknienė ir iždininku J. Rubas pasiliko valdyboj ant toliau. Turtų rašt. vietoj Sholūno apsiėmė Agnes Jurevičienė.

Knygiaus darbą vesti apsiėmė Frank Bunkus. Jam gelbės, kai bus reikalas, senasis J. Davidonis. Korespondentais apsiėmė Verutė Bunkus prie senojo Vikučio teikti žinis "Laisvei". "Vilniai" rašinės tas pats J. Stančikas. Jis energingas korespondentas, nepraleidžia nė vienos pramogos neaprašęs.

Vienbalsiai užgirta Dainos Mylėtojų vadovautoja Adelė Pakalniškienė.

Mirus Antanui Kavaliauskui, atsitstojimu pagerbtas. Velionies palaikai ilsisi Lietuvių Tautiškose kapinėse Chicagoje. Antanas buvo pavyzdingas kuopoje narys.

Šį susirinkimą šauniai ir greitai pravedė Adelė Pakalniškienė. Pastaraisiais laikais moterys visuose darbuose stovi aukštumoje — trys valdyboje, viena korespondentė. Susirinkimus jos taip pat tinkamai praveda.

Visiems linkėjimai su Naujais Metais. Būkite sveikatoje tvirti, ilgai tešviečia saulė.

Vikutis

Windsor, Conn

Drg. J. Lukštas jau pasirengęs neužilgo skristi į Floridą ir ten praleisti žiemą.

Linkime draugui laimingos kelionės, geros sveikatos, laimingai praleisti laiką.

Lauksime sugrįžtant, nes paliekate spragą darbininkų judėjime ir Laisvės chore, kur dainavote.

J. M.

Miami, Fla.

Gruodžio 5 d. Aido choras turėjome priešmetinį susirinkimą. Į valdybą 1971 metams tapo patvirtinti visi tie patys. Pirmininkas A. P. Gabrėnas, vicepirmininkas J. Birštonas, fin. sekr. P. Mankauskas, užrašų raštininkas ir korespondentas J .Daugirdas, iždininkė M. Paukštaitienė, iždo globėjas J. Tamsonas.

Gruodžio 6 d. Aido choras turėjo pietus ir koncertą. Programą atidarė visas choras, sudainuodamas tris dainas. Kitą programos dalį atliko solistai ir duetai. S. Zavis mandolina sugrojo pasirinkęs kelias melodijas. Helen Mankauskienė dainavo solo ir duetą su savo vyru. Helen Himan sudainavo solo porą dainelių, ir choro mokytojos dukrelė Lisė Mann pagrojo fleita. Ji tai atliko labai gražiai. Solo dainavo S. Vaineikis ir Mae Gabrėnienė. Taipgi jiedu dainavo porą dainelių duetu. Na, o sekamą programos dalį atliko visos publikos mylima Birutė Ramoškaitė-Mann. Sudainavo 4 dainas. Pati sau akompanavo kanklėmis. Atrodė, kad sienos truks nuo publikos aplodismentų.

Koncertą užbaigė visas choras.

Solistai ir duetistai labai gerai savo užduotis atliko. Didelis jiems ačiū už jų gražų sudainavimą ir didelis ačiū visai publikai už gausų atsilankymą.

Dvi narės — M. Valilionienė ir E. Aimantienė — tapo choro garbės narėmis. Ateityje į garbės narystę ir daugiau įstos.

Gruodžio mėnesį keli choro nariai minėjo savo gimtadienius .Mūsų geroji gaspadinė M. Paukštaitienė savo gimtadienį minėjo gruodžio 6. Choras jai nupirko tortą ir sudainavo "Happy Birthday.'

Socialis Klubas į trumpą laiką neteko keturių narių: mirė drg. Jasutis, Albinas Šmagorius, K. B. Kraučiūnas ir lapkričio 30 d.—Jurgis Danis (gruodžio 3 d. tapo sudegintas). Danis paliko savo žmonelę Stelą. Linkiu jai ištvermės pergyventi liūdesio valandas.

Korespondentas

HELP WANTED--MALE-FEMALE

ELECTRICIAN. Experienced helpers and mechanics for Highstown-South Brunswick area. Good pay, work. Call Mr. Timpanaro, 609-448-8448 between 8 AM to 9 AM and 4 PM to 5 PM.

(92-95)

Binghamton, N. Y.

Mūsų LDS 6 kuopos susirinkimas įvyko gruodžio 7 dieną. Kaip metinis susirinkimas, kuriame reikėjo rinkti naują valdybą, buvo per silpnas. Gal mano klaida buvo, kad susirinkimo nepagarsinau spaudoje. Negalėjome išrinkti finansų sekretoriaus Adelės Kumpan vieton. Ji tų pareigų nebegali eiti dėl tūlų priežasčių. Gaila mums visiems, nes ji buvo gera, gabi sekretorė. Dabar stengkimės gauti jos vieton naują sekretorę iki ateinančio susirinkimo.

Pirmininke išrinkome Ameliją Žemaitienę, užrašų sekretorių palikome tą patį J. Vaicekauską, iždininkė irgi ta pati Katrė Vaicekauskienė.

Sekretorė Adelė pranešė, kad turi vieną narį užsimaldavusį dėl pašalpos, tai Joną Strolį. Dzidorius Vezis ir Liona Repšienė atsimaldavo nuo pašalpos. Taipgi Ona Wellus atsimaldavo ir dalyvavo susirinkime. Džiugu buvo ją matyti.

Draugė Josephine Navalinskienė pagiria šių metų komitetą ir komisijas, kurios gerai darbavosi. Surengė vasaros pikniką ir rudens bankietą paminėjimui LDS 40 metų gyvavimo jubiliejaus. Ačiū jai už prisiminimą apie tai.

Pastaba: Sekantis kuopos susirinkimas įvyks 1971 metų sausio 4 d. Visi nariai ruoškitės dalyvauti.

J. V.

Užtikrinto saugumo reikalauja

Pittsburgh, Pa. — Daugelis Jungtinės Plieno Darbininkų Unijos lokalų reikalauja, kad Plieno trustas ne tik algas pakeltų, bet ir darbininkų sveikatos saugumą užtikrintų.

Plieno darbininkai nori, kad naujame kontrakte būtų įrašytas skyrius, kuris garantuotų plieno darbininkų apsaugą pavojinguose darbuose.

Chicago. — Įrankių išdirbystė šioje apylinkėje sumažino darbininkų skaičių 5 procentais.

LIETUVON

LINKSMŲ KALĖDŲ ir LAIMINGŲ NAUJŲJŲ METŲ!

Seselėms ir jųjų šeimoms, Eva Beliūnienė, Salomėja Miglinienė, Marijona Mažeikienė. Taipgi visiems Jegelevičiams ir jųjų šeimoms, Juozo, Halfonso, Vlado, Vytauto ir Antano.

Martin Egelevičius,
Windsor, Conn.

APSAKYMAS

Elena Gedvilaitė

Nuo ko žmogus sudega?

Leonas Kuosa! Negali būti! Pavardė ir vardas juoduose rėmeliuose ir atvaizdas! Ne taip dažnai, rytą atvertusi laikraštį, užtikdavau į akis tviekstą tokį siurprizą.

Su Leonu Kuosa teko drauge dirbti ne vienerius metus, ir štai jis guli ant lentos!

"Netikėtai užklupo ankstyva mirtis, nesulaukus nė penkiasdešimt metų."— pagauna žvilgsnis nekrologo nuotrupą.

—Infarktas veikiausiai,— tariu pati sau. — Juk dabar toks didelis procentas staigių ankstyvų mirčių — širdies sustojimas. Tai darbščiųjų, neramiųjų natūrų rykštė. Koks flegmatikas, tvlenis, lėtuolis išgyvena iki aštuoniasdešimt, devyniasdešimt, o karštas žmogus sudega, nesulaukęs nė pusės to. Vos spėjo tapti tikras specialistas, apsiginklavo patirtimi bei gyvenimo išmintimi ir žybt! perdegė, lyg ryškiai plieskianti elektros lemputė, kurios žėrintis siūlelis ilgesnį laiką neįstengia atlaikyti įtampos.

— Kokia akivaizdi žmogaus egzistencijos tragika!—mąstau, perimta šiurpios minties, kad Kuosos jau nebeteks niekados sutikti. — Akimirka. ir viskas pasibaigė. Užpūsta liepsna, tik ligi pusės tesudegus žvakei! Keletą sekundžių pavinguriavo nuo dagties melsvas dūmelis, ir viskas. Bet skersvėjo užpūstą žvakę vėl galima uždegti, o gyvybės į ramiai gulintį kūną nebepūs joks geniališiausias chirurgas. Gyvybės niekas nepersodins, jeigu ir atsirastų kitas žmogus, kuris sutiktų, kad jo gyvybė būtų perkelta kitam žmogui. Per vėlu!

Sustojo veikusi širdis! Užgeso nepaprastai sudėtingas milžiniškas elektroninis smegenų kompiuteris. Pradingo minčių pliūpsniai. Inžinierinis kaulų, raumenų stebuklas tįso sugriuvęs.

O pasaulis keliauja toliau. Tūkstančiai lengvųjų automobilių zuja gatvėmis, lyg nieko nebūtų atsitikę. Tik siauras artimųjų ratelis pajus jo mirtį. Bet ar ilgam? Rūpesčių srautas greitai vėl juos pagaus. Panašiai esti, kai ištraukiamas dantis. Iš pradžių burnoje liežuvis jaučia tuščią ertmę. Klaikiai nemalonus tas tuščios vietos burnoje jausmas! Bet praslinks visai nedaug laiko, liežuvis apspipras ir visai nieko nebejus.

O Leonas buvo tikras liūtas, išvertus jo vardą iš lotynų kalbos. Visur bėgo, skubėjo ir varė sunkiausią darbo barą nesiskųsdamas. Jis nėjo ten, kur reikėjo "burną aušinti", kaip jis sakydavo, kur reikė švaistytis frazėmis, o visa galva pasinerdavo į konkrečią veiklą, kur galėjo matyti apčiuopiamus rezultatus.

Turėjo jis neblogą butą mieste. Kiti daug blogesnėse sąlygose gyvena ir nesiskundžia. Bet Leonas buvo valstiečio vaikas. Jaunystė jam praslinko kaime. Jam teko ir dalgiu šieną piauti, ir plūgu lauką arti.

Jame kunkuliavo tiek energijos, kad jos dar likdavo ir po tarnybos valandų, ir po visuomeninių užduočių. Ir štai tos energijos likutis nukrypo į nuosavo namo statybą priemiestyje, tarp pušų, ant upės kranto.

Jame buvo gyva valstiečio svajonė gyventi taip, kad palangėje augtų obelis, kad čia pat oštų klevas, kad abipus takelio liepsnotų jurginai ir astrai.

Ir plyta prie plytos krovė jis pats savo rankomis tą namuką. Praeinantieji stebėdavosi, kaip kruopščiai, kaip lygiai nudailintos plytų siūlės kalkių skiediniu.

Ir štai tas namukas baigtas. Su plačia veranda, su mansardomis, su pagražinimais, įdomios architektūros. Viskas atlikta laisvomis nuo darbo valandomis, sekmadieniais, per atostogas. Kai jo bendradarbiai tįsojo Krymo ar Palangos pliažuose, jis saulėje, apsipylęs prakaitu, klojo raudonas stogo čerpes...

Ar jis tikėjosi pats sėdėti toje verandoje ir todėl taip plūšėjo? Ar jis buvo daiktas vergas, kaip daugkas šiandien vergauja daiktams — lengvajam automobiliui, butui, televizoriui... Lyg būtų mestas šūkis: "Ne daiktas žmogui, o žmogus daiktui!" Ne! Kuosa statė namuką todėl, kad jį tai daryti vertė kažkokia nerami, viduje tūnanti jėga. Jėga, kuri skatina žmogų ką nors kurti iš nieko. Kurti dėl pačio kūrimo proceso. Dėl to, kad ta kūryba sudaro jo egzistencijos turinį. Kad ta kūryba tampa jo vidinio gyvenimo atrama.

Ir vis dėlto skaudu... Kiti sėdės toje verandoje. Kiti raškys jo pasodintų vaismedžių obuolius.

Bet argi kiti? Juk jo vaikai — tai jo paties dalis!

Kaip gi jo vaikai pergyvena ankstyvą tėvo mirtį? Koks vidinis jų pasaulis? Kokiai jų psichika? Ar juose slypi panaši nerami kūrybos dvasia? O gal vienintelis jų rūpestis — smaguriauti gyvenimu? Gėrėtis gyvenimu! Kuo daugiau malonumų! Ar nešmėkštels jų sąmonėje mintis: "Be reikalo tėvas plėšėsi!" O į namo patogumus gal žiūrės kaip į veltui gautą dalyką, kuris nebranginamas ir neįvertinamas.

Teko matyti jo abu sūnus. Abu barzdoti. Jie—šių dienų vaikai. Jie nenori atsilikti nuo mados. Bet juk mes visi gyvename pagal savo epochos dvasią. Svarbu vidinė energija. Jeigu tos energijos yra, tai ne bėda: socialistinėje visuomenėje ji ras būdų pasireikšti...

Toks jau gyvenimas. Jaunoji karta, nešdama gyvybės estafetę, įsilieja į platų srautą. Panašiai įsiliejo ir visas Leono triūsas jo tarnyboje. Tokie žmonės žymia dalimi padeda funkcionuoti moderniajai socialistinei valstybei.

Kapinėse iškils akmeninė plokštė su kokia nors sentencija. Ilgainiui ji apsitrauks kerpėmis.

O namas stovės paskendęs gėlėse. Tie, kas gyvens jame, nebežinos net, kas jį statė. Ties veranda oš šimtametis klevas. Taip, mažas medelis taps šimtametis. Juk reikia manyti, jo nenušluos atominės bombos ugnis.

Ar panašios mintys šmėkštelėdavo ir Leono sąmonėje, kai jis rėmė stogo gegnes? Turėjo šmėkštelti, nes visi žmonės mąsto ir panašios mintys blyksteli visiems smegenyse. Ir jis taip pat, atvertęs laikraštį, išvysdavo panašius nekrologus. Skaitydavo apie draugus, kuriuos ištiko infarktas. Ir vis vien tylėjo, plušėjo...

Kodėl? Kokia jėga varo žmones be atodairos į kapą? Godumas? Gal kai ką kita, bet tik ne Leoną Kuosą... Neseniai buvo aprašyta vieno mokslų kandidato mirtis tuoj po to, kai jis apgynė disertaciją. Kas jį varė į mirtį?

Suskambo telefonas.

Pakėliau ragelį. Pasirodo, ne tik mane sukrėtė šis nekrologas. Buvęs Leono bendradarbis sužinojo tikrą Kuosos mirties priežastį.

— Autoavarija, — pasakė jis.—Važiavo "Volga". Vairuotojas sunkiai sužeistas, o du keleiviai užmušti. Tarp jų ir Kuosa.

— Vadinasi, ne infarktas? — nustebau aš.

— Iš kur pati ištraukei,— atsakė jis man. — Jis buvo sveikas kaip ridikas ir galėjo gyventi dar kita tiek, kiek gyveno.

Ir aš pajutau palengvėjimą, išgirdusi šį faktą. Vadinasi, pasklidęs tvirtinimas, kad žmogus sudega, daug kurdamas ir triūsdamas, yra labai abejotinas. Matyt, žmogus sudega nuo ko kito, o ne nuo kūrybinės ugnies ir entuziastingo darbo...

Druskininkai, 1970. XI. 4

Linksmų Sezoninių Švenčių linkiu visiems draugams ir pažįstamiems.

S. Večkys

SVEIKINIMAS

Žieminių Švenčių proga nuoširdžiausi sveikinimai visiems mūsų draugams ir bičiuliams.

Visiems linkime geros sveikatos ir daug šviesių dienų.

Ilsė ir **Antanas Bimbai**
Richmond Hill, N. Y.

Sveikinu Naujųjų Metų Proga

Visus draugus, gimines ir artimuosius Amerikoje, Kanadoje ir Tarybų Lietuvoje. Gražiausių sėkmių jūsų gyvenime ir visuomeninėj vaikloje. Lai gyvuoja taika!

Jonas Grybas,
Richmond Hill, N. Y.

Sveikinu Kalėdų ir Naujųjų Metų proga

Gimines, draugus ir pažįstamus, gyvenančius Amerikoje ir Tarybų Lietuvoje. Linkiu visiems sveikatos ir laimingo gyvenimo dabartiniame laike ir ateityje.

Anna Kazlauskienė,
Carle Place, N. Y.

SEZONINIS SVEIKINIMAS

Sveikinu su Kalėdomis ir laimingais naujaisiais 1971 metais brolius, seseris ir jų šeimas Lietuvoje, ir visas kitas gimines Lietuvoje ir Amerikoje. Taipgi Biržuose švogerką Amelią Sablickienę ir jos šeimą ir gimines. Taipgi Amerikoje visus draugus-drauges ir pažįstamus, visus "Laisvės" skaitytojus ir visus taikos šalininkus.

Aš gimiau ir augau Vilniaus apskr., Videniškių parap., Moletų valsčiuje, (dabar rajonas,) Kalniškių kaime.

MATTHEW SIMON

354—14th St., Brooklyn, N. Y.

Mieste pasidairius

Dokininkų streikas buvo trumpas. Streikieriai paklausė unijos viršininkų raginimo grįžti darban.

Bet taksių vairuotojų streikas tęsiasi ir nesimato jam galo. Pasitarimai neduoda jokių vilčių greitai streiką baigti.

Miesto centre, kai nėra taksių, trafikas žymiai sumažėjo. Automobiliais jau laisviau galima važinėti.

———

Bellevue ligoninės protiniai sergančių kalinių kambariai baisiai perpildyti ir tarnautojų didelis trūkumas, skelbia valstijos inspekcijos raportas.

Inspekcija reikalauja paruošti sergantiems kaliniams daugiau vietos ir suteikti jiems tinkamą aptarnavimą.

———

Bronx du daktarai ir du vaistininkai areštuoti ir kaltinami net 863 prasikaltimais nelegaliai pardavinėjant narkotinius vaistus.

Sakoma, tie daktarai išrašydavo leidimus neva ligoniams, o vaistininkai suteikdavo jiems narkotinius vaistus taip paprastai, kaip parduoda saldainius.

———

Bronxe trys plėšikai pagrobė iš Chase Manhattan Banko $48,000 ir automobiliu paspruko.

———

Komunistų Partijos moterų komisijos delegacija vaikų priežiūros konferencijoje ragino suteikti nemokamą vaikams priežiūra kiekviename rajone, kiekvienoje pramonėje ir kiekvienoje unijoje.

Delegacija pastebėjo, kad federalinė valdžia skirtų didesnes sumas visuomeniniams reikalams. Dabar iš federalinio biudžeto 80 procentų skiriama karo reikalams, o tik 20 proc.belieka visuomeniniams reikalams.

———

"Daily World", vienatinis anglų kalba marksistinis dienraštis, pergyvena sunkią finansinę padėtį. Jis prašo pagalbos, taipgi kviečia užsiprenumeruoti tuos, kurie jo neskaito. Prenumerata metams $15, pusei metų $8.

"Daily World" adresas: 205 W. 19 St., New York, N. Y. 10011.

Rep.

Sugrįžo iš ligoninės

Džiugu pranešti, kad Juozo Zajankausko sveikata jau šiek tiek pasitaisė, jis jau paleistas iš ligoninės ir dabar gydosi namie. Per telefoną sakė, kad nors dar vis jaučiasi silpnokai, bet sveikatos padėtis jau aiškiai pakrypus į gerąją pusę.

Linkime Juozui greitai ir pilnai susveikti.

Rep.

———

Anjean, W. Va. — Kasyklai įgriuvus trys mainieriai užmušti.

SVEIKINU SU NAUJAISIAIS METAIS

Sveikinu visą "Laisvės" kolektyvą ir visus skaitytojus. Visiems linkiu sekmės 1971 metuose!

Nellie Rakickas,
Kearny, N. J.

Iš LDS 13 kuopos susirinkimo

LDS 13 kuopos paskutinis šių metų susirinkimas įvyko gruodžio 2 d. Jame dalyvavo truputį daugiau narių, kaip pirmesniuose susirinkimuose, bet tikėtasi turėti daug didesnį susirinkimą. . . Kuopos valdyba pateikė savo raportus. Pasirodo, kad beveik visi nariai pasimokėję už šiuos metus mokesčius, tik pora narių dar tebėra truputį atsilikę. Kuopos pirmininkė Jeskevičiūtė ištisai perskaitė visų narių sąrašą, iš LDS centro prisiųstą.

Prisiminta apie parengimą minėjimui 40 metų LDS sukakties. Manoma tokį parengimą turėti su LDS 1 kuopa. Valdyba turės tuo klausimu veikti.

Po trumpo susirinkimo prasidėjo kalėdinių dovanų pasidalinimas. Visi susirinkusieji dalyviai atsinešė po dovanėlę. Specialę dovaną laimėjo Pranas Yakštys.

Vaišės buvo smagios. Visi gavo po stikliuką vyno ir dar ko tvirtesnio. Vaišinomės kava ir tortu, kurį iškepė ir atnešė Marcelė Jakštienė. Jai už tai išreikšta padėka.

Draugiškai pasikalbėję, vienas kitam palinkėję laimingai praleisti žiemos šventes skirstėmės namo, tikėdamies susitikti sausio 6 dieną kuopos susirinkime, kur turėsime perrinkti kuopos valdybą ir aptarti kitus svarbius reikalus.

Narys

Aido choras kviečia į Naujųjų Metų vakarą

Aido choras duos dainų, muzikos, gerų valgių, gėrimų tik už $5.

Bilietus reikalinga užsisakyti iš anksto, kad rengėjai galėtų tinkamai paruošti maistą ir kitus dalykus. Bilietus galite gauti pas bile aidieti-aidietę arba skambinkite Lilijai Kavaliauskaitei į "Laisvę": 641-6887 ir pasakykite, kelių bilietų norite.

Lauksime visų su malonumu.

Aido Choro Komitetas

PADĖKA

Šia proga noriu padėkoti visiems mano draugams ir publikai (Liet. Moterų Klubo parengime) už linkėjimus mano gimtadienio (80 m. amžiaus) proga. Taipgi dukrelei Linutei už įteikimą torto. Tas viskas man buvo staigmena. Esu dėkinga ir linkiu visiems viso gero 1971 metuose.

E. Kasmočienė
Brooklyn, N. Y.

———

Kairas.—Šiuo metu Egiptas turi daugiau kaip 34 milijonus gyventojų.

———

Klaipėda. — Laikraštis "Tarybinė Klaipėda" atžymėjo 25 metų gyvavimo sukaktį.

———

Philadelphia, Pa. — Elektros, radijo ir mašinų darbininkų unijos lokalas 155 raportuoja, kad šiuo metu keletas kompanijų paleido iš darbo 20 proc. darbininkų.

———

Detroitas. — Michigano valstijoje dabar yra pusė milijono bedarbių.

Parengimų Kalendorius

Gruodžio 31 d.

New Yorko Aido choro Naujų metų sutiktuvės. Pradžia 8 val. vakare. Didelė vakarienė ir visokios vaišės. Tik $5 asmeniui.

Vieta Laisvės salė, 102-02 Liberty Ave., Ozone Parke.

Write to Your Senators

The U. S. Senate Foreign Relations Committee at last voted to bring the ratification of the U. N. Genocide Convention before the Senate. The ratification bill may be taken to a vote anytime from now until adjournment December 31, 1970. Therefore, it is essential to urge the Senators of your state to vote for ratification. Both organizations and individuals should send messages.

Below is a sample message which should be sent either by mail or wire.

SAMPLE MESSAGE

I (we) urge you to vote for the ratification of the U. N. Genocide Convention now before the U. S. Senate and thus end the long delay in joining the 75 other nations of the world who have already signed treaty.

(Signature)

———

Conakry. — Gvinėjos militarinės jėgos sudaužė portugalų invaziją. Dabar šalis grįžo į normalę padėtį. Imperialistų bandymas šiuo metu visai nepavyko.

———

Vientiane. — Laoso patriotinis frontas skelbia, kad jo jėgos užėmė keletą miestelių, kuriuos pirmiau valdė militaristai.

———

SUSIRINKIMAS

N. Y. Lietuvių Moterų Klubo susirinkimas įvyks gruodžio 16 d., 4 valandą, Laisvės Salėje. Prašome nares skaitlingai dalyvauti. Rinksime naują valdybą. Po susirinkimo dabartinė valdyba pavaišins nares su arbatėle.

Pirmininkė
(93-94)

Prašymas-meldimas

Tikiu, jog kai kas iš senesniosios kartos amerikiečių, ypatingai buvusių sąjungiečių (LSS narių), turi **"Naujosios gadynės"** žurnalo (1916-1917 metų) komplektus. Nuoširdžiai dėkočiau tokiam geradėjui, kuris sutiktų man juos perleisti! Jie man reikalingi.

Siųsti prašau mano vardu, "Laisvės" adresu. Iš ten aš gausiu.

Dar kartą iš anksto dėkoju!

A. Petrika (93-96)

DĖMESIO! DĖMESIO!

Jeigu jūsų TV sugedo, kreipkitės pas mus. Mes taisome Televizorius—spalvotus ir nespalvotus. Parduodame ir įtaisome Antenas. Taisome ir radijus, HI-FI ir STERO. Įstatome antennas dėl spalvotų televizorių ir Master Antennas. Būsite patenkinti mūsų patarnavimu. Kalbame lietuviškai.

Dėl daugiau informacijų, prašome skambinti: 647-2327. REDDING ELECTRONICS, 3414 Fulton St., Brooklyn, N. Y. 11208.

(87-94)